

Η Ανάπτυξη του Πρωτογενή Τομέα και η αναγκαιότητα των Συνεργατικών σχημάτων

Η Ανάπτυξη του Πρωτογενή Τομέα και η αναγκαιότητα των Συνεργατικών σχημάτων

Νοέμβριος 2020

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1: Η αναγκαιότητα συνεργατικών σχημάτων στον πρωτογενή τομέα ...3

Εισαγωγή: Τι φταίει που ο αγώνας των παραγωγών δε φέρνει καρπούς. Τα κυριότερα προβλήματα του ελληνικού αγροδιατροφικού συμπλέγματος (γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία και μεταποίηση, τυποποίηση και εμπορία)

- Τεχνολογική και επιστημονική ανυπαρξία στήριξης
- Γεωργική έρευνα ανύπαρκτη
- Γερασμένος γεωργικός πληθυσμός
- Χαμηλό επίπεδο κατάρτισης γεωργών-κτηνοτρόφων

- **Επιδότησεις**
- **Ανοργάνωτοι αγρότες**
- **Δεν πουλάει το προϊόν, το «παραδίδει»**
- **«Ελληνοποιήσεις» προϊόντων**

Κεφάλαιο 2: Συνεταιρισμοί-κομματικό κράτος αλληλένδετες οντότητες5

- 2.1. **Εκκολαπτήρια διαφθοράς**
- 2.2 **Συσώρευση γιγάντιων χρεών**
- 2.3 **Εικονικοί συνεταιρισμοί**
- 2.4 **Παράνομες μορφές εμπορίας**
- 2.5 **Ιλιγγιώδη χρέη**
- 2.6 **Απαξίωση της αρχής του συνεταιρίζεσθαι**

Κεφάλαιο 3: Η ελληνική γη, βατήρας ανάπτυξης της Ελλάδας7

- 3.1 **Αναγκαίες ενέργειες για εθνική στρατηγική**
- 3.2 **Στη μετά-κορωνοϊό εποχή**
- 3.3 **Εξασφάλιση αυτάρκειας**
- 3.4 **Ανασχεδιασμός περιφερειακών πολιτικών**
- 3.5 **Έμφαση στην εγχώρια κατανάλωση**
- 3.6 **Συμβουλευτικές υπηρεσίες**
- 3.7 **Γενετική καθαρότητα**
- 3.8 **Αλλαγή παραγωγικού μοντέλου**
- 3.9 **Σύνδεση πρωτογενούς παραγωγής με τουριστικό προϊόν, πολιτισμό και τοπική γαστρονομία**

Κεφάλαιο 4: Εκκίνηση Παραγωγικής Ανασυγκρότησης9

- 4.1 **Το μικρό μέγεθος κλήρου ως άλλοθι**
- 4.2 **Αναπτυξιακό σχέδιο για εξωστρέφεια**
- 4.3 **Αναζητώντας συνεργασίες οριζοντίως και καθέτως**
- 4.4 **Σταθερό θεσμικό πλαίσιο για το συνεταιρίζεσθαι**

Κεφάλαιο 5: Συνεργατικά σχήματα ως συλλογικά αγαθά12

- 5.1 Οικονομικά κίνητρα για συμμετοχή σε συνεργατικά σχήματα
- 5.2 Ευελιξία στους συνεταιρισμούς για καθορισμού της εσωτερικής οργάνωσης
- 5.3 Προβολή επιτυχημένων συνεργατικών σχημάτων
- 5.4 Δημιουργία Οργανισμού προώθησης εξωστρέφειας
- 5.5 Αξιοποίηση του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης
- 5.6 Μέτρα για την καταπολέμηση της μαύρης οικονομίας
- 5.7 Αξιοποίηση του προγράμματος ενοικίασης δημόσιας γης
- 5.8 Αυστηρό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας
- 5.9 Κοινωνικός ο ρόλος του συνεταιρισμού
- 5.10 Νέες μορφές Συνεργατισμού: Ομάδες Παραγωγών
- 5.11 Συνεργατικά σχήματα Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας(Κ.ΑΛ.Ο)
- 5.12 Απαραίτητες επενδύσεις για καινοτόμα αγαθά

Κεφάλαιο 6: Τι επιτυγχάνει μια οργανωμένη μορφή Συνεργατισμού14

Κεφάλαιο 7: Λαμπρά παραδείγματα συνεργατικών σχημάτων15

- 7.1 Φρούτα, λαχανικά, ελαιόλαδο, οίνος, σπαράγγια, τομάτα κτλ
- 7.2 Υπερτροφές (super foods)
- 7.3 Νέες γενιές συνεταιριστικών οργανώσεων
- 7.4 Συνεταιρισμοί Αιγοπροβατοτρόφων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ21

- Π.1 Οι παρεμβάσεις της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ
- Π.2 Κριτική στον Νόμο 4673/2020 της ΝΔ «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί»
- Π.3 Εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή:
 - Δημοπρατήρια αγροτικών προϊόντων στην Ελλάδα
 - Ευρωπαϊκά Δημοπρατήρια
 - Συμβολαιακή Γεωργία
 - Αποθεματοποίηση ελαιολάδου
- Π.4 Χρήσιμες έννοιες: (ΠΟΠ)- (ΠΓΕ) -(ΕΠΙΠ)

Κεφάλαιο 1

Η αναγκαιότητα των συνεργατικών σχημάτων στον πρωτογενή τομέα

Από καιρό, ως βουλευτής της Ηλείας, με διακατείχε μια εμμονή για την προβληματική κατάσταση, του αγροδιατροφικού συμπλέγματος στον Νομό μας σε σχέση με άλλες περιοχές της χώρας. Μιλούσα με αγρότες και κτηνοτρόφους σε όλη την Ηλεία. Όλοι, μα όλοι, μου παρουσίαζαν τα μεγάλα προβλήματα τους, ζητώντας στήριξη, κυρίως, από το κράτος. Θυμάμαι, πέρσι, που οι κτηνοτρόφοι, σε απόγνωση, φώναζαν για τη πολύ χαμηλή τιμή (0,60- 0,70) για το γάλα τους. Λίγο πριν φτάσω σε ορεινό χωριό, συνάντησα γείτονες κτηνοτρόφους της Αχαΐας. Τους ρώτησα για τη τιμή και με τρέλαναν. Έδιναν το γάλα με διπλάσια τιμή, στο 1,20-1,25 €. Τα είπα στους δικούς μας και μου απάντησαν μοιρολατρικά, ότι, «ναι, αυτοί τα δίνουν στον Συνεταιρισμό Καλαβρύτων»!

Πέρσι, η παραγωγή του εξαιρετικού λαδιού μας είναι πολύ καλή και σε ποιότητα και ποσότητα. Η τιμή του όμως είναι πολύ χαμηλή. Πως, όμως θα ήταν διαφορετικά, όταν το 85% το παραδίδουν ως (μεμονωμένοι) παραγωγοί στους ανταγωνιστές μας;

Έτσι, αποφάσισα να γίνω κήρυκας της αναγκαιότητας των συνεργατικών σχημάτων, πολύ περισσότερο που, αντίθετα με την Ελλάδα, διεθνώς υπάρχει τεράστια ανάπτυξη και δύναμη, αν δούμε ότι ο κύκλος εργασιών των συνεταιρισμών στις 10 μεγαλύτερες βιομηχανικές χώρες ισούται με το ΑΕΠ της Ιταλίας, πράγμα που σημαίνει ότι ο κύκλος εργασιών των συνεταιρισμών παγκοσμίως ισούται με τον κύκλο εργασιών πολλών βιομηχανικών χώρων.» Διάβασα, συζήτησα με ειδικούς και με βουλευτές, που οι Νομοί τους είναι πρωτοποριακοί σε συνεταιρισμούς-ομάδες παραγωγών και κατέληξα σε ένα, μεγάλο πόνημα, που φιλοδοξώ να φανεί χρήσιμο εργαλείο σε θεσμικούς παράγοντες και κυρίως στους παραγωγούς της Ηλείας. Όλη η εργασία μου θα αναρτηθεί στην ιστοσελίδα μου (www.makisbalaouras.gr).

Τι φταίει που ο αγώνας των παραγωγών δε φέρνει καρπούς

Σε αγροτικούς Νομούς, όπως η Ηλεία, τα εξαιρετικά μας προϊόντα που μας χαρίζει η γη και ο ακάματος αγώνας των αγροτοκτηνοτρόφων δε φέρνει τους καρπούς που πρέπει να ανταμειφθούν. Τα εξαιρετικά αγαθά, όπως λάδι, ελιές, καρπούζια, εσπεριδοειδή, πατάτες, σταφίδα δε βρίσκουν ανταποδοτικές τιμές, πέφτοντας θύματα των μεσαζόντων.

Δε φταίει το κακό το ριζικό μας, αλλά;

1. Η έλλειψη πνεύματος συνεργατικότητας των αγροτοκτηνοτρόφων.
2. Ο μικρός κλήρος των αγροδιατροφικών εκμεταλλεύσεων.
3. Οι μικρές σε μέγεθος μεταποιητικές αγροδιατροφικές μονάδες.
4. Η απουσία συνεργασιών μεταξύ των μικρών εξαγωγικών επιχειρήσεων.
5. Η «μαύρη» οικονομία, που στερεί τη νόμιμη στο να γίνει εγχωρίως και

διεθνώς ανταγωνιστική.

6. Ο “συντηρητισμός” των παραγωγών για αναζήτηση νέων αγαθών.
7. Η απουσία συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα. Οριζόντια, κάθετα και κυκλικά μεταξύ αγροτών, μεταποίησης, τυποποίησης, προώθηση και εμπορία των προϊόντων και ερευνητικών κέντρων-ΑΕΙ.
8. Η απουσία του κράτους με συμβουλές προς τους εμπλεκόμενους στη παραγωγή.
9. Η απαξίωση της συνεταιριστικής ιδέας και κινήματος, από το πελατειακό κράτος, που τα χρησιμοποίησε για κομματικά οφέλη.

Τα κυριότερα προβλήματα του ελληνικού αγροδιατροφικού συμπλέγματος

Δεν έχει γίνει, δυστυχώς, τόσο κατανοητό ότι εισάγουμε το 65% του αγελαδινού γάλακτος, 90% βόειου κρέατος, 65% χοιρινού και 30% πουλερικών. Οι εισαγωγές αυτές ξεπερνούν τα 2,5 δισ. το χρόνο. Στο μαλακό σιτάρι και όσπρια παράγουμε μόλις το 1/3 από ότι χρειαζόμαστε. Εισάγουμε δημητριακά, ζάχαρη, τυροκομικά, αιθέρια έλαια, και εκατομμύρια αυγά. Με λίγα λόγια, το εμπορικό ισοζύγιο του αγροδιατροφικού συστήματος, παρά μια τάση βελτίωσης παραμένει ελλειμματικό και με μικρή επάρκεια σε βασικά είδη διατροφής, που οξύνεται στην αυξημένη τουριστική κίνηση.

Τι φταίει για αυτές τις κακοδαιμονίες;

- **Τεχνολογική και επιστημονική** ανυπαρξία στήριξης και γεωργικών εφαρμογών.
- **Γεωργική έρευνα** σχεδόν ανύπαρκτη και μη επαρκώς συνδεδεμένη με τη γεωργική πράξη και αδυναμία διάχυσης και εφαρμογής των αποτελεσμάτων της. Η Ελλάδα δαπανά 11 ευρώ ανά 10 στρέμματα, όταν στην Ευρώπη ξοδεύουν 33 ευρώ ανά 10 στρέμματα και παγκοσμίως 19 ευρώ ανά 10 στρέμματα. Δημιουργία εθνικού προγράμματος, για ολοκλήρωση βήματος που έγινε από τη κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, για συνεργασία Υπουργείου – Πανεπιστημίων-Ιδρυμάτων έρευνας. Πάντως η κυβέρνηση της ΝΔ δε φαίνεται ότι δίνει ιδιαίτερη σημασία. Η Έκθεση Πισσαρίδη δε κάνει ούτε μία αναφορά στον αγροτοδιατροφικό τομέα!
- **Γερασμένος γεωργικός πληθυσμός**, δυσοίωνο στοιχείο για το μέλλον της γεωργίας-κτηνοτροφίας. Το πρόβλημα πιο έντονο στις ορεινές και «μειονεκτικές» περιοχές. Στην Ελλάδα περισσότερο από το 30% των εργαζομένων στον γεωργικό τομέα είναι ηλικίας άνω των 64 ετών και μόνο το 5% είναι κάτω των 35 ετών. Για αυτό το λόγο ένα μεγάλο μέρος του νέου χρηματοδοτικού προγράμματος πρέπει να διατεθεί για τη στήριξη νέων αγροτών ηλικίας κάτω των 41 ετών.
- **Ελάχιστη παρουσία κράτους** σε υποδομές και υπηρεσίες που δε θα αναγκάζουν τον πληθυσμό της περιφέρειας να μετακινείται στα αστικά κέντρα.
- **Χαμηλό επίπεδο κατάρτισης γεωργών-κτηνοτρόφων**, μικρό μέγεθος-πολυτεμαχισμός της γης, μικρό ποσοστό επιχειρηματικής γεωργίας, απουσία υγιούς αγροτικού συνεργατισμού,
- **Επιδοτήσεις:** Μετά το 1981, η ελληνική γεωργία, στο πλαίσιο της ΚΑΠ, έριξε όλο το βάρος στις επιδοτήσεις, αγνοώντας βασικά διαρθρωτικά προβλήματα, όπως μικρός κλήρος, έργα υποδομής, εισαγωγή τεχνολογίας-καινοτομίας, μη ορθολογική εκμηχάνιση με επακόλουθο υψηλό κόστος παραγωγής,
- **Ανοργάνωτοι αγρότες:** Μειωμένη διαπραγματευτική δύναμη των μεμονωμένων γεωργών απέναντι στις ολιγοπωλιακά διαρθρωμένες αγορές των εμπόρων,

διότι τα αγροτικά προϊόντα δεν έχουν μεγάλο χρόνο ζωής, αστάθεια και μη προβλεψιμότητα της παραγωγής και υστέρηση της προσφοράς σε μεταβολές της ζήτησης.

- **Δε πουλάει το προϊόν, το «παραδίδει»:** Σημαντικό πρόβλημα είναι το υψηλό κόστος ενέργειας (32%) του κόστους παραγωγής, ύψος ΦΠΑ. Η ευάλωτη φύση των προϊόντων και ο ρόλος των μεσαζόντων επιδεινώνουν το πρόβλημα. Το άνοιγμα της ψαλίδας (τιμή καταναλωτή προς τιμή παραγωγού) είναι 5-8 φορές, ενώ στην Ευρώπη είναι μόνο 2,25 φορές.
- **«Ελληνοποιήσεις» προϊόντων:** Σοβαρό πρόβλημα δημιουργεί το φαινόμενο των ελληνοποιήσεων σε προϊόντα όπως γάλα, φέτα, αιγοπρόβατα, πατάτες, οπωροκηπευτικά, ντομάτα, μήλα. Συνέπεια η εξαπάτηση των καταναλωτών και κίνδυνος δημόσιας υγείας από προϊόντα χωρών με χρήση φυτοφαρμάκων απαγορευμένων ως επιβλαβή από Ε.Ε και Ελλάδα.

Απαιτείται συνεργασία των διασυνοριακών αρχών (ΣΔΟΕ, ΕΦΕΤ, Επιτροπή Ανταγωνισμού), αυστηροποίηση και εναρμόνιση της νομοθεσίας στην ΕΕ. Αναγραφή προέλευσης, όπως επιθυμούν οι Ευρωπαίοι καταναλωτές και αγρότες. Ιχνηλασιμότητα των προϊόντων και δημιουργία βάσης γονιδιωμάτων, βελτίωση της πληροφόρησης των καταναλωτών, λειτουργία μητρώου εμπόρων.

Η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ είχε δημιουργήσει αυστηρό πλαίσιο ποινών, που έφτανε μέχρι την αφαίρεση της άδειας λειτουργίας παραβατών, ενώ παράλληλα είχε ξεκινήσει τη διαδικασία, μετά την έξοδο από τα μνημόνια, για πρόσληψη 180 υπαλλήλων στο ΥΠΑΑΤ και 172 κτηνιάτρων. Όμως στον προϋπολογισμό της ΝΔ δεν υπάρχει πρόβλεψη για προσλήψεις μόνιμου επιστημονικού προσωπικού. Με αποστελεχωμένες υπηρεσίες δε μπορεί το κράτος να πατάξει τις ελληνοποιήσεις.

Το 2018 ο ΕΛΓΟ “Δήμητρα” επέβαλε πρόστιμο σε δεκάδες επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας γαλακτος. Την ίδια μέρα η Επιτροπή Ανταγωνισμού ανακοίνωσε την έναρξη αυτεπάγγελτης έρευνας κατά της μεγαλύτερης ξένης γαλακτοβιομηχανίας, που δραστηριοποιείται με εργοστάσιο στην Ελλάδα, για παραβίαση των όρων του ανταγωνισμού στη χονδρική πώληση.

Κεφάλαιο 2

Συνεταιρισμοί – κομματικό κράτος αλληλένδετες οντότητες

Εκκολαπτήρια διαφθοράς: Αυτό που συνέβη στη χώρα μας μέχρι το 2015 δεν έχει προηγούμενο στην ευρωπαϊκή αγροτική οικονομία: κατασπατάληση και κλέψιμο ευρωπαϊκών πόρων, αμαρτωλά δάνεια και ξεπούλημα της ΑΤΕ και κορυφαίων συνεταιριστικών επιχειρήσεων. Σκάνδαλα π.χ. ΣΕΒΑΘ και ΕΑΣ, δημιουργία προβληματικών συνεταιρισμών, όπως ΑΓΝΟ, ΣΕΚΑΠ, ΣΕΠΕΚ, ΚΥΔΕΠ, ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ, ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ, ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ, κ.ά.

Δεν έχει τέλος ο μακρύς κατάλογος των χιλιάδων συνεταιρισμών- σφραγίδων που καταχράστηκαν δημόσιο χρήμα και ευτέλισαν την αξία της συνεταιριστικής ιδέας. Η Δικαιοσύνη επιτέλους να αποκαλύψει τα μεγάλα σκάνδαλα, στην οποία παραπέμφθηκαν δεκάδες περιπτώσεις. Πόρισμα του Αρείου Πάγου, υπολογίζει τη ζημιά που υπέστη το Δημόσιο πάνω από 5 δισ. ευρώ, από τις παράνομες χορηγήσεις δανείων της ΑΤΕ το διάστημα 2000-2012.

Από τη δεκαετία του '80 ο χώρος των συνεταιρισμών άρχισε να αλλάζει ριζικά χαρακτήρα και να λαμβάνει έντονα κομματικά χαρακτηριστικά. , ενώ παράλληλα είχε ξεκινήσει τη διαδικασία, μετά την έξοδο από τα μνημόνια, για πρόσληψη 180 υπαλλήλων στο ΥΠΑΑΤ και 172 κτηνιάτρων. Όμως στον προϋπολογισμό της ΝΔ δεν υπάρχει πρόβλεψη για προσλήψεις μόνιμου επιστημονικού προσωπικού. Με υποστελεχωμένες υπηρεσίες δε μπορεί το κράτος να πατάξει τις ελληνοποιήσεις.

Το 2018 ο ΕΛΓΟ “Δήμητρα” επέβαλε πρόστιμο σε δεκάδες επιχειρήσεις παραγωγής και εμπορίας γάλακτος. Την ίδια μέρα η Επιτροπή Ανταγωνισμού ανακοίνωσε την έναρξη αυτεπάγγελτης έρευνας κατά της μεγαλύτερης ξένης γαλακτοβιομηχανίας, που δραστηριοποιείται με εργοστάσιο στην Ελλάδα, για παραβίαση των όρων του ανταγωνισμού στη χονδρική πώληση. Η ελάχιστη συμπάθεια σε συνεργατικά σχήματα, ιδίως σε Νομούς της παλιάς Ελλάδας, όπως της Ηλείας, οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Διαφθορά, νεποτισμός, φαγοπότι και λεηλασία των κόπων τους από στημένους συνεταιρισμούς που δημιουργήθηκαν για την εξυπηρέτηση του κομματικού τους κράτους μέσα σε συνθήκες πλασματικής αφθονίας που προκάλεσαν τα δανεικά από τον τεράστιο δημόσιο δανεισμό. Ο ευτελισμός αυτός οδήγησε σε παραμόρφωση του οικονομικού μοντέλου της χώρας, συμβάλλοντας και στη κρίση.

Συσώρευση γιγάντιων χρεών: Η αναπόφευκτη συνέπεια, στο τέλος της δεκαετίας του '90, επέφερε συσώρευση τεράστιων χρεών, που με τη σειρά τους οδήγησαν σε ακόμα περισσότερες πολιτικές παρεμβάσεις για τη ρύθμισή τους, όμως δεν έλυσε επί της ουσίας το πρόβλημα. Επιπλέον, προκάλεσε μακροχρόνιες διαμάχες με την ΕΕ και απαίτηση της για επιστροφές τεράστιων ποσών και καταδίκες.

Εικονικοί συνεταιρισμοί: Η συντριπτική πλειοψηφία ήταν πρακτικά ανενεργοί ή και εικονικοί. Όταν το 2011 υποχρεωθήκαμε στη σύνταξη του σχετικού Μητρώου, λιγότερο από το 20% είχαν έστω και υποτυπώδη οικονομική παρουσία.

Παρόλες τις διαδοχικές ενισχύσεις και τη διαθεσιμότητα πολύ σοβαρών αναπτυξιακών εργαλείων από τα ευρωπαϊκά προγράμματα, το παραγωγικό αποτύπωμα τους την περίοδο μέχρι την κρίση ήταν περιορισμένο. Η μεγάλη πλειοψηφία των συνεταιρισμών ήταν οργανώσεις-σφραγίδες, ακόμα και στην περίοδο της αφθονίας. Χαρακτηριστικά είναι τα στοιχεία του 2000, μετά από πέντε διαδοχικούς νόμους ρυθμίσεων χρεών: Τότε βρέθηκε ότι είχαμε 6.464 συνεταιρισμούς με 746.812 μέλη και 9.872 εργαζομένους, δηλαδή, 1,5 εργαζόμενος ανά συνεταιρισμό! Αν αφαιρεθούν οι πραγματικά ενεργοί συνεταιρισμοί με εκατομμύρια τζίρο και πολλές δεκάδες εργαζομένους, τότε προκύπτει ότι μεγάλος αριθμός συνεταιρισμών ήταν σφραγίδες, που διατηρούντο στη «ζωή» με την αναμονή του επόμενου πακέτου ρυθμίσεων ή επιδοτήσεων.

Ιλιγγιώδη χρέη: Αυτοί οι χιλιάδες αποτυχημένοι συνεταιρισμοί έχουν καταλήξει να χρωστούν το ιλιγγιώδες ποσό των 2,4 δισ. ευρώ σε τράπεζες, στο δημόσιο, στα ασφαλιστικά ταμεία και, βεβαίως, στα πρόστιμα που η ΕΕ έχει επιβάλλει να εισπράξει το κράτος από αυτούς εξαιτίας των παράνομων ενισχύσεων. Επιπρόσθετα, πολλοί συνεταιρισμοί είχαν αποκτήσει πολύτιμες υποδομές που στη μεγάλη τους πλειοψηφία κατάντησαν κουφάρια εγκαταλελειμμένα και αναξιοποίητα.

Παράνομες μορφές εμπορίας: Ακόμα σημαντικότερο πρόβλημα που προκάλεσε η στρεβλή ανάπτυξη τους, ήταν ότι ενθάρρυνε τη στροφή των αγροτών σε τέτοιες. Η κακοδιαχείριση τους εξαφάνισε τις ωφέλειες της συμμετοχής για τους παραγωγούς, αλλά και την εμπιστοσύνη τους σε συνεργατικά σχήματα. Η ολοκληρωτική τους κατάρρευση, σε συνδυασμό με την αύξηση της φορολογίας, των ασφαλιστικών εισφορών των αγροτών, ο υψηλός ΦΠΑ στα επεξεργασμένα τρόφιμα, ώθησαν τους παραγωγούς στη φοροδιαφυγή και στο παραεμπόριο. Την περίοδο 2004-2005 το ποσοστό φοροδιαφυγής στον αγροτικό τομέα υπολογιζόταν στο 53%. Το 93,6% όσων δηλώνουν αγροτικά εισοδήματα δηλώνουν ετήσιο εισόδημα κάτω από το αφορολόγητο όριο. Μόνο 5.000 αγρότες δηλώνουν ετήσια εισοδήματα από αγροτική δραστηριότητα άνω των 20.000 €.

Απαξίωση της αρχής του συνεταιρίζεσθαι. Στην Ελλάδα οι συνεταιρισμοί εισφέρουν στη διαμόρφωση του αγροτικού ΑΕΠ το 10%, πολύ κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ, που φτάνει το 40%. Το 2017, από τους 6.500 συνεταιρισμούς, τις 137 Ενώσεις, τις 100 ΑΕ, τις 100 Κεντρικές Ενώσεις, σήμερα μόνο 20 είναι οικονομικά βιώσιμοι. Σήμερα οι ενεργοί συνεταιρισμοί ανέρχονται στους 880 και ο συνολικός αριθμός των μελών στις 140.000 περίπου, χωρίς να είναι όλα ενεργά μέλη.

Αυτή η στρεβλή κατάσταση οδήγησε αναπόφευκτα στην αναποτελεσματικότητα, στη κατάρρευση και κυρίως στην απαξίωση του συνεταιρίζεσθαι.

Παρ' όλα αυτά, ο πρωτογενής τομέας και η βιομηχανία τροφίμων-ποτών επέδειξαν εξαιρετική αντοχή μέσα στην κρίση. Κάποιοι πυρήνες συνεργατισμού επιβίωσαν και άντεξαν όχι μόνο στην κρίση, αλλά και στον μαζικό εκμαυλισμό που προηγήθηκε. Αποτελούν αιτία αισιοδοξίας για την επόμενη ημέρα.

Κεφάλαιο 3

Η ελληνική γη, βατήρας ανάπτυξης της Ελλάδας

Η λεηλατημένη από το παλιό σάπιο πολιτικό σύστημα χώρα μας, προκειμένου να προχωρήσει στην ανασυγκρότησή της πρέπει να στηριχθεί πρωτίστως στον πρωτογενή τομέα, ο οποίος, παρά και τη δική του καταστροφή, διαθέτει σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα. Με άλλα λόγια μπορεί να γίνει ο βατήρας για την εκτίναξη της ανάπτυξης. Η ανασυγκρότησή της πρέπει να γίνει με περιφερειακό σχεδιασμό, εθνική στρατηγική, με σύγχρονα και ισχυρά συνεργατικά σχήματα. Με έναν, δηλαδή, ολιστικό σχεδιασμό και διασύνδεσή του με επιμέρους στόχους άλλων κλάδων και δραστηριοτήτων στη βάση της περιφερειακής ανάπτυξης και την ενίσχυση της απασχόλησης. Στην Πολιτεία πέφτει ιδιαίτερο βάρος για δημιουργία υποδομών, τεχνική στήριξη, σύστημα κινήτρων-αντικινήτρων εξειδίκευση στόχων, χρηματοδότηση, σύνδεση εκπαίδευσης-έρευνας-επιχειρήσεων, ενίσχυση συλλογικών-συνεργατικών σχημάτων.

«Ανάπτυξη για ποιους;»

Όταν μιλάμε για ανάπτυξη οφείλουμε να προσδιορίσουμε το ποιοι, κυρίως, θα ωφεληθούν από αυτή. Και εδώ ανοίγει, πάλι, η εμπλοκή των συλλογικών σχημάτων και των συμμετεχόντων σε αυτά. Μέσω αυτών, οι παραγωγοί θα καρπωθούν μεγαλύτερο μερίδιο του πλεονάσματος από τον κόπο τους, ενώ ταυτόχρονα θα αντισταθμιστεί η ισχύς των κυρίαρχων μονοπωλιακών-ολιγοπωλιακών δομών περιορίζοντας τον έλεγχο που αυτές ασκούν στις καλλιέργειες και στη συνολική οικονομική αλυσίδα.

Αναγκαίες ενέργειες για εθνική στρατηγική

Ο πρωτογενής τομέας και οι σχετιζόμενες επιχειρήσεις, επέδειξαν εξαιρετική αντοχή μέσα στην κρίση. Το ίδιο συμβαίνει και στην εποχή του κορωνοϊού.

Στη μετά-κορωνοϊό εποχή ο ρόλος του πρωτογενή τομέα στην οικονομία, πρέπει να ειπωθεί εξ αρχής. Με μίγμα οικονομικών κλάδων και επενδυτικών πολιτικών. Με μείωση της προμηθευτικής τουριστικού τομέα, ειδικά σε κορεσμένες περιοχές και ενίσχυση του πρωτογενή τομέα και υποστηρικτικών σε αυτόν κλάδων (κατασκευή εξοπλισμού, υποδομών, πολλαπλασιαστικό υλικό...)

Εξασφάλιση αυτάρκειας, σε ικανό βαθμό βασικών αγροτικών προϊόντων σε περίπτωση νέας κρίσης που οι εθνικές πολιτικές προστασίας επανέρχονται, όπως φάνηκε από τον κορωνοϊό. Δηλαδή αυτάρκεια σε πολλαπλασιαστικό υλικό, μηχανολογικό εξοπλισμό κλπ.)

Ανασχεδιασμός περιφερειακών πολιτικών και έμφαση στις περιοχές που η οικονομική δραστηριότητα κατά κύριο λόγο είναι η αγροτοκτηνοτροφική παραγωγή και επιτρέπουν οι τοπικές συνθήκες. Ορεινές, ημιορεινές και νησιωτικές περιοχές που μπορεί να ασκηθεί η εκτατική κτηνοτροφία και γεωργία (βλέπε Πίνδος, Νάξος, Λήμνος, Ικαρία κλπ) για παραγωγή ποιοτικών προϊόντων με σωστές περιβαλλοντικές προϋποθέσεις, όπως η βοσκοφόρτωση ο πραγματικός αριθμός ζώων που χρησιμοποιεί το βοσκότοπο για μια δεδομένη χρονική περίοδο).

Έμφαση στην εγχώρια κατανάλωση, δηλαδή δημιουργία οικονομικών προϋποθέσεων για ένα ικανοποιητικό εισόδημα στους εργαζόμενους, ώστε να εξασφαλίζεται ισορροπία με τις εξαγωγές, που επίσης είναι ευάλωτες σε κρίσεις.

Κάποιοι πυρήνες συνεργατισμού επιβίωσαν και άντεξαν όχι μόνο στην κρίση, αλλά και στον μαζικό εκμαυλισμό που προηγήθηκε. Μήνυμα αισιοδοξίας για αύριο.

Η ανασυγκρότησή του πρέπει να αρχίσει με περιφερειακό σχεδιασμό, εθνική στρατηγική, με σύγχρονα και ισχυρά συνεργατικά σχήματα.

Συμβουλευτικές υπηρεσίες: Σε όλη την αλυσίδα επιλογή κατάλληλου αγρού για συγκεκριμένη καλλιέργεια, ποικιλίας, είδους ή φυλής ζώου, σωστή στέγαση, διατροφή, υγιεινή, ευζωία, οργάνωση, λειτουργία, καλλιεργητικές πρακτικές και διαχείριση. Η δημιουργία ενός αποτελεσματικού δικτύου συμβουλευτικών υπηρεσιών πρέπει να περιλαμβάνει και να αξιοποιεί τους γεωπόνους και κτηνιάτρους του ΥπΑΑΤ, των Περιφερειών, των ΔΑΟΚ, των Δήμων, να συνδέεται με την έρευνα (ΕΛΓΟ, ΑΕΙ), δομημένο, χωρίς επικαλύψεις, να υπάρχει επιμόρφωση και επαρκής στελέχωση ώστε να καλύπτονται οι άγονες περιοχές. Να έχει την δυνατότητα παρεμβάσεων σε υπερτοπική κλίμακα (πχ ζωνοσσί, ιώσεις στη ντομάτα, δακοκτονία).

Γενετική καθαρότητα: Να δοθεί έμφαση στον έλεγχο της γενετικής καθαρότητας των εισαγομένων σπόρων, σε συνδυασμό με την καταγραφή του γονιδιώματος των εγχώριων φυλών ζώων και φυτών. Παραγωγή ανταγωνιστικού πολλαπλασιαστικού υλικού φυτοϋγειονομικά ελεγχόμενου και μαζική αξιοποίηση τεχνολογιών.

Αλλαγή παραγωγικού μοντέλου: Ανάπτυξη συστημάτων ποιότητας, όπως βιολογικά φυτικά-ζωικά προϊόντα, Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ), προϊόντα Προστατευόμενης Γεωργικής Ένδειξης (ΠΓΕ) υψηλής διατροφικής αξίας και ποιότητας. Αξιοποίηση των τοπικών παραδοσιακών ποικιλιών φυτών που μπορούν να δώσουν προϊόντα ποιότητας και μπορούν να παράγουν σε δυσμενή περιβάλλοντα και των ντόπιων φυλών αγροτικών ζώων που επίσης προσαρμόζονται σε αντίξοα περιβάλλοντα.

Βελτίωση των παραδοσιακών προϊόντων, ανάπτυξη νέων καινοτόμων, όπως φαρμακευτικά, αρωματικά φυτά, υπερτροφές ή πλούσια σε Ω3 λιπαρά.

Επαγγελματική Εκπαίδευση: Μόνο το 7% του εργατικού δυναμικού έχει κάποια σε αντίθεση με την Ευρώπη που φτάνει το 50%.

Σύνδεση της πρωτογενούς παραγωγής με το τουριστικό προϊόν, τον πολιτισμό και την τοπική γαστρονομία.

Για να υπηρετηθούν με σοβαρότητα και υπευθυνότητα οι παραπάνω στρατηγικές, η Πολιτεία, οι Περιφέρειες, τα Πανεπιστήμια, οι οργανώσεις παραγωγών έχουν την ευκαιρία της αξιοποίησης κονδυλίων του Ταμείου Ανάκαμψης και της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής για δομικές αλλαγές, μη επανάληψης της λογικής της ρεμούλας και της κομματικής διασύνδεσης συμφερόντων.

Κεφάλαιο 4

Εκκίνηση Παραγωγικής Ανασυγκρότησης

Το μικρό μέγεθος κλήρου ως άλλοθι

Ο πρωτογενής τομέας στη χώρα μας αποδίδει σε ακαθάριστη προστιθέμενη αξία ανά στρέμμα περίπου 60% λιγότερο από ό,τι ο αντίστοιχος τομέας στην Ιταλία. Ο μέσος κλήρος είναι μόλις 68 στρέμματα, σχεδόν 2,5 φορές κάτω από τον ευρωπαϊκό (161 στρέμματα), ενώ περισσότερες από τις μισές εκμεταλλεύσεις έχουν μέγεθος μικρότερο από 20 στρέμματα.

Το οικογενειακό δίκαιο, η ιδιοκτησιακή κουλτούρα και γενικότερα η οικονομική μας ιστορία, με τα διαδοχικά κύματα οικονομικής μετανάστευσης εξηγούν πολλά. Το γεγονός αυτό δε διευκολύνει τις συνεργασίες και τις συγχωνεύσεις. Μέχρι πρόσφατα, στις εποχές των μεγάλων επιδοτήσεων και των κρατικών παρεμβάσεων στους προβληματικούς ελληνικούς συνεταιρισμούς, οι Έλληνες αγρότες δεν είχαν ιδιαίτερα κίνητρα να αναπτύξουν εξωστρεφείς στρατηγικές ή να αναζητήσουν συμμαχίες. Το πλήθος των μικρών επιχειρήσεων δε βοηθά στο να είναι ανταγωνιστικές σε διεθνείς αγορές, να βρουν συνεργάτες στον τομέα της μεταποίησης ή πρόσβαση σε δίκτυα διανομής, ή και να επενδύσουν σε marketing και καινοτομία.

Αναπτυξιακό σχέδιο για εξωστρέφεια

Η πολυδιάσπαση της μικρής παραγωγής και η έλλειψη σύγχρονων μεθόδων εξαγωγής δεν μπορεί να στηρίξει τη διασφάλιση της επάρκειας τροφής στην ελληνική αγορά, την εξωστρέφεια και την είσοδο του προϊόντος στα μεγάλα σημεία πώλησης. Προϋποθέτουν χρηματοδοτήσεις, συμπράξεις, συνεργασίες και clusters (σύμπλεγμα ομάδας εταιρειών που συνδέονται αλληλεξαρτώμενες με πρόσβαση σε εξειδικευμένες αγορές, οικονομίες κλίμακας) για εξασφάλιση ποσοτήτων και προώθηση με τη στήριξη εθνικών brandname.

Τα περιφερειακά συνέδρια σε όλη τη χώρα, καθώς και η συνάντηση του τότε Πρωθυπουργού Α. Τσίπρα με τους δεκατρείς Περιφερειάρχες, με αντικείμενο τον εθνικό διάλογο για την Παραγωγική Ανασυγκρότηση, σήμανε την εκκίνηση της εκπόνησης ενός εθνικού περιφερειακού- χωροταξικού αναπτυξιακού σχεδίου μέσα από διευρυμένο και δημόσιο διάλογο.

Μέσω του νέου Αναπτυξιακού Νόμου και του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020, προχώρησε η στήριξη της εξωστρέφειας, ενώ άρχισαν να χρησιμοποιούνται νέα χρηματοδοτικά εργαλεία. Σημαντικό ρόλο παίζει πιά η παροπλισμένη από τις προηγούμενες κυβερνήσεις οικονομική μας διπλωματία, με τους εμπορικούς μας ακολούθους στο εξωτερικό. Η απουσία εθνικής και περιφερειακής στρατηγικής για τα εθνικά μας προϊόντα (λάδι, φέτα, ψάρια, οπωροκηπευτικά, μέλι, φυτά, κλπ), καθώς και η έλλειψη διεπαγγελματικών ενώσεων για την προστασία τους, έχουν αποδυναμώσει την εγχώρια επάρκεια τροφής, τη διείδυση και ισχυροποίηση της εθνικής παραγωγής στο εξωτερικό. Το παράδειγμα της φέτας είναι ενδεικτικό! Επίσης χαρακτηριστικό είναι ότι η Γερμανία, που δε παράγει λάδι, εξήγαγε πέρυσι περισσότερο ελαιόλαδο στο Ηνωμένο Βασίλειο σε σύγκριση με τη χώρα μας εξάγοντας 1,6 χιλ τόνους ελαιολάδου (μερίδιο 2,3%), αξίας 4,7 εκ στερλινών, έναντι αντίστοιχα 1,3 χιλ τν και 4,5 εκ στερλινών της Ελλάδας (μερίδιο 1,9%)!!!

Περιφερειακοί και κοινωνικοί φορείς, καθώς και παραγωγικές δυνάμεις έχουν την υποχρέωση να συμβάλουν στην ανατροπή, προκειμένου να υπάρξει ένα αναπτυξιακό σχέδιο, ρίχνοντας στο παρελθόν το στρεβλό μοντέλο του παρελθόντος, ξεφεύγοντας από διαχειριστική αντιμετώπιση των προβλημάτων και λύσεις πυροσβεστικού χαρακτήρα, που

απομακρύνει τη σε βάθος συζήτηση δομικού στρατηγικού χαρακτήρα. Η αντιμετώπιση αυτών των παθογενειών αποτελεί πράξη ευθύνης για όλους μας!

Αναζητώντας συνεργασίες οριζοντίως και καθέτως

Το μέγεθος στον αγροδιατροφικό τομέα, σε όλο το σύνολο της σχετικής αλυσίδας, δηλαδή τόσο τις μεταποιητικές εταιρείες του αγροδιατροφικού τομέα, όσο και τις επιχειρήσεις του τριτογενούς τομέα που ασχολούνται με την προώθηση των εξαγωγών, είναι τόσο μικρό, ώστε να καθιστά την πλειοψηφία των ελληνικών μονάδων μη ανταγωνιστικές σε ό,τι αφορά τις εξαγωγές και τα διεθνώς εμπορεύσιμα προϊόντα. Η έλλειψη συνεργασίας και ο ισχυρός ανταγωνισμός της εσωτερικής «μαύρης» οικονομίας, δυσχεραίνουν τη δυνατότητα της «λευκής» οικονομίας να είναι διεθνώς ανταγωνιστική, στερώντας της ζωτικό χώρο στην εσωτερική αγορά, που θα μπορούσε να διευκολύνει τη διεθνή της ανάπτυξη.

Ο μόνος ρεαλιστικός δρόμος για την επίτευξη οικονομιών κλίμακος την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των συνεργαζόμενων και τη διεκδίκηση αυξημένου μεριδίου στις ξένες αγορές είναι η μαζική αύξηση του βαθμού συνεργασίας στο πλαίσιο του αγροδιατροφικού τομέα, σε όλα τα επίπεδα και με όλους τους τρόπους. Οριζόντια, μεταξύ των αγροτών (παραδοσιακοί συνεταιρισμοί, συνεταιρισμοί νέου τύπου, Ομάδες Παραγωγών και Οργανώσεις Παραγωγών, αγροτικές επιχειρήσεις κλπ.), ή/και μεταξύ των μεταποιητικών επιχειρήσεων, κάθετα μεταξύ των αγροτών και των μεταποιητικών επιχειρήσεων (συμβολαϊκή γεωργία, υβριδικά σχήματα συνεργασίας μεταξύ συνεταιρισμών και ιδιωτικών επιχειρήσεων), μεταξύ των μεταποιητικών και των εμπορικών επιχειρήσεων, μεταξύ ολόκληρης της αλυσίδας αξίας και των ερευνητικών κέντρων. Υπό μια προϋπόθεση: να είναι επιχειρηματικά αποτελεσματικές και οικονομικά προσοδοφόρες, σε μια εσωτερική αγορά στην οποία αντιμετωπίζουν τον ισχυρό ανταγωνισμό της «μαύρης» οικονομίας και

ως εκ τούτου δεν διαθέτουν περιθώρια ταχείας οργανικής ανάπτυξης. Ενίσχυση των καταναλωτικών συνεταιρισμών και σύνδεση τους με τους αγροτοκτηνοτροφικούς.

Σταθερό θεσμικό πλαίσιο για το συνεταιρίζεσθαι

Πρέπει να εξασφαλίσουμε ότι θα υπάρχει σταθερό θεσμικό πλαίσιο που δεν θα αλλάζει κάθε φορά με νέα κυβέρνηση.

Ενώ το 2015 μόνο 159 συνεταιρισμοί υπήρχαν στο Μητρώο χωρίς καμία εκκρεμότητα, με τις αλλαγές που εισήγαγε ο νέος νόμος 4384/2016 για τους Συνεταιρισμούς, άρχισαν να αποδίδουν αποτελέσματα:

- 1.100 συνεταιρισμοί προσάρμοσαν τα καταστατικά τους στον νέο νόμο.
- 848 συνεταιρισμοί υπέβαλαν στο Μητρώο οικονομικές καταστάσεις εγκαταλείποντας πρακτικές του παρελθόντος, προσαρμοζόμενοι στη νομιμότητα.
- Από αυτούς 429 συνεταιρισμοί είναι πλήρως ενήμεροι στο Μητρώο.

Σημειώνω, ότι οι πραγματικά ενεργοί συνεταιρισμοί, αρκετοί από τους οποίους παραμένουν και σήμερα ζωντανοί, και πολλοί υγιείς, ποτέ δεν κατάφεραν να πετύχουν την ισχυρή παρουσία -από πλευράς μεριδίων αγοράς- των μεγάλων ευρωπαϊκών συνεταιρισμών.

Κεφάλαιο 5

Συνεργατικά σχήματα ως συλλογικά αγαθά

Με την εμπειρία και τα ενθαρρυντικά αποτελέσματα του Ν. 4384/2016, πρέπει να δημιουργηθεί ένα “πλαίσιο” που θα δίνει στα μέλη των συνεταιρισμών τη δυνατότητα να επιλέγουν τα ίδια την εσωτερική τους οργάνωση και την επιχειρησιακή τους κατεύθυνση. Ο ανταγωνισμός μέσω της μείωσης του κόστους παραγωγής, πρέπει να είναι ζητούμενο, αλλά, κυρίως να επικεντρώσουμε τις προσπάθειες μας στη **διαφοροποίηση του προϊόντος δια μέσου της ποιότητας** και να βάλουμε όλες τις άλλες παραμέτρους στην εξυπηρέτηση και εκπλήρωση αυτού του σκοπού.

Το “πλαίσιο” για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς προβλέπει τις παρακάτω ενότητες:

1. **Οικονομικά κίνητρα για συμμετοχή σε συνεργατικά σχήματα**, όπως η κατάργηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος, προνομιακή πρόσβαση σε επιδοτήσεις του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης.
2. **Ευελξία στους συνεταιρισμούς για να καθορίζουν, μέσω του καταστατικού τους, την εσωτερική οργάνωση και επιχειρηματική κατεύθυνση που επιθυμούν**, τους κανόνες που ορίζουν τη σχέση του μέλους με τον συνεταιρισμό, από το πόσα μέλη να έχουν και ποια τα κεφάλαιά τους. Στους πρωτοβάθμιους συνεταιρισμούς τα μέλη έχουν ίσα δικαιώματα ψήφου (κάθε μέλος, μία ψήφος).

3. **Προβολή επιτυχημένων συνεργατικών σχημάτων.** Παρουσίαση και προβολή από το κράτος και Τοπική Αυτοδιοίκηση πετυχημένων συνεργατικών σχημάτων και δημιουργία προγραμμάτων που θα λειτουργούν αφενός για πείθουν για την αναγκαιότητα της συνεργατικότητας, της καινοτομίας και της εξωστρέφειας και αφετέρου η από κοινού αξιοποίηση δικτύων μάρκετινγκ και εμπορίας. Στόχος, η ανάκτηση της εμπιστοσύνης σε νέες μορφές συνεργατικότητας.
4. **Δημιουργία Οργανισμού προώθησης εξωστρέφειας** αγροδιατροφικού τομέα.

Πολλά ελληνικά προϊόντα πωλούνται χύμα. Στο λάδι, μόνο το 27% της παραγωγής φτάνει σε επίπεδα τυποποίησης και branding σε αντίθεση με την Ισπανία που φτάνει το 50% και την Ιταλία στο 80%.

5. **Αξιοποίηση του προγράμματος αγροτικής ανάπτυξης,** ιδίως αυτών που αφορούν την κατάρτιση των αγροτών, τις συμβουλευτικές υπηρεσίες, τα συστήματα ποιότητας, τη βιολογική γεωργία και άλλα. Τη σύνδεση των ΑΕΙ με τις ανάγκες του αγροδιατροφικού συμπλέγματος.
6. **Λήψη μέτρων για την καταπολέμηση της μαύρης οικονομίας,** μέσω φορολογικών ελαφρύνσεων και ενός μηχανογραφημένου συστήματος ελέγχου του παραγόμενου εισοδήματος στη βάση των εισροών και της τοπικής παραγωγικότητας.
7. **Αξιοποίηση του προγράμματος ενοικίωσης δημόσιας γης** για να ενθαρρυνθεί η αύξηση του μεγέθους των εκμεταλλεύσεων και η ανάπτυξη συνεργατικών σχημάτων. Το αντίτιμο είναι μόλις 5 ευρώ ανά στρέμμα και το ανώτατο όριο έχει οριστεί στα 100 στρέμματα ανά άτομο.
8. **Αυστηρό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας** που θα δυσκολέψει πολύ στο μέλλον το να αναπαραχθούν παρόμοιες εκφυλιστικές καταστάσεις.
9. **Κοινωνικός ο ρόλος του συνεταιρισμού.** Ο Ν.4384/2016, προνόησε για τη ρευστότητα και χρηματοδότηση των συνεταιρισμών, σεβόμενος όμως την αυτονομία τους, καθιέρωσε την προαιρετική μερίδα για τα μέλη- επενδυτές, χωρίς όμως δικαίωμα «εκλέγειν» και «εκλέγεσθαι», διαφυλάσσοντας έτσι τον κοινωνικό ρόλο του συνεταιρισμού και τον διαχωρισμό του από τις ανταγωνιστικές κεφαλαιουχικές εταιρίες. Η ΝΔ, θέλει συμμετοχή των ιδιωτών στη κεφαλαιακή θέση των συνεταιρισμών. Το αποτέλεσμα θα είναι η άλωσή τους από ιδιώτες επενδυτές, και η μετατροπή των συνεταιρισμών, ιδιαίτερα των υγιών και ακμαίων, σε κεφαλαιουχικές εταιρίες (βλέπε ειδική ανάλυση).

Ομάδες Παραγωγών: Νέες μορφές Συνεργατισμού

Παλαιότερα, για να κάνεις αναγνώριση ομάδας παραγωγών ήθελες 300 άτομα και 3 εκατ. τζίρο, ενώ επί ΣΥΡΙΖΑ τα κριτήρια έπεσαν στα 5-10 άτομα και χωρίς τζίρο. Ένα σημαντικό κίνητρο και για μικρότερα μεγέθη, για να κάνουν μία Ομάδα ή Οργάνωση Παραγωγών, είναι η δυνατότητα συμμετοχής, όπως στο Μέτρο 9 ή στα επιχειρησιακά. Η λογική της ενίσχυσης στο Μέτρο 9 είναι η στήριξη της Ομάδας ή της Οργάνωσης Παραγωγών κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της και συνδέεται με συγκεκριμένους επιχειρησιακούς στόχους. Η ετήσια ενίσχυση μπορεί να φτάσει τις 100.000 € και συνδέεται με την αξία των προϊόντων που διαθέτει στο εμπόριο η Ομάδα Παραγωγών. Το Μέτρο 9 εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στην Ελλάδα το 2018 και οι προτάσεις για συμμετοχή υπερκάλυψαν τον διαθέσιμο προϋπολογισμό του.

Συνεργατικά σχήματα Κοινωνικής & Αλληλέγγυας Οικονομίας(Κ.ΑΛ.Ο)

Με τον Νόμο 4430/2016 της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ δόθηκε η δυνατότητα δημιουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων. Ένα εναλλακτικό μοντέλο, ανταγωνιστικό στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, που ο

ΣΥΡΙΖΑ επένδυσε για την παραγωγική ανασυγκρότηση και ανάπτυξη της χώρας. Μέχρι το τέλος του 2018 γράφτηκαν στο Μητρώο Κ.ΑΛ.Ο 1.300 φορείς από όλους, σχεδόν, τους κλάδους. Στον πρωτογενή τομέα, όμως η παρουσία των φορέων Κ.ΑΛ.Ο. είναι πολύ μικρή, της τάξης του 2%-3%.

Ασκήθηκαν πολιτικές για την εκπαίδευση, κατάρτιση, πληροφόρηση, για το συνεταιριστικό κίνημα για όσους ήθελαν να δημιουργήσουν επιχείρηση Κ.ΑΛ.Ο. Στους φορείς παραχωρήθηκε απρόσκοπτη συμμετοχή στις δημόσιες συμβάσεις, καθώς και δημιουργία 11 Κέντρων Στήριξης Κ.ΑΛ.Ο, με στόχο να γίνουν 89, με προϋπολογισμό 11 εκατ. €. Αποστολή τους είναι να λειτουργήσουν ως σημεία πληροφόρησης και παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών για υπάρχοντες και δυνητικούς φορείς Κ.ΑΛ.Ο.

Μεγάλη οικονομική ενίσχυση των υφιστάμενων φορέων από 25.000-200.000 € για 18 μήνες ύψους 27 εκατ. Για επιδότηση αποκλειστικά θέσεων εργασίας στις υφιστάμενες ΚΑΛΟ 11 εκατ. ευρώ, όπου σημειώθηκε σταθερή αύξηση των θέσεων εργασίας. Παραχώρηση κινητής και ακίνητης περιουσίας Δήμων, ΝΠΙΔ & ΝΠΔΔ για 5 χρόνια. Αποφασίστηκε επιδότηση 2 εκατ. ευρώ για κοινωνικές επιχειρήσεις με άτομα με αναπηρία, επιπλέον, καλέσαμε τις περιφέρειες να χρηματοδοτήσουν τις νέες Κ.ΑΛ.Ο με κονδύλια από τα Π.Ε.Π. ύψους 82 εκατ. ευρώ, τα δύο τελευταία, όμως δεν υλοποιήθηκαν λόγω της προκήρυξης των εκλογών. Επίσης οι φορείς Κ.ΑΛ.Ο. έχουν τη δυνατότητα ένταξης στα προγράμματα απασχόλησης του Ο.Α.Ε.Δ.

Προχωρήσαμε σε σύμφωνο συνεργασίας με το Ανοιχτό Πανεπιστήμιο για να αναπτυχθεί η διδασκαλία και έρευνα στον τομέα της Κ.ΑΛ.Ο, ως πρώτο βήμα δημιουργίας δικτύου εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων: ΑΕΙ, ΤΕΙ, επαγγελματικών λυκείων. Μέσω κοινωνικών ιατρείων, φαρμακείων, παντοπωλείων χωρίς μεσάζοντες, κοινωνικών φροντιστηρίων. Δημιουργώντας βιώσιμες κερδοφόρες κοινωνικές επιχειρήσεις με σταθερές και ποιοτικές θέσεις εργασίας. Ένα νέο παραγωγικό μοντέλο που αλλάζει τις σχέσεις εργασίας, ανθεκτικό στις κρίσεις.

Απαραίτητες επενδύσεις για καινοτόμα αγαθά

Μεγάλη προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί για να αντιμετωπιστεί το έλλειμα των κτηνοτροφικών προϊόντων, με την αύξηση της κτηνοτροφικής παραγωγής (κρέας και γάλα) μέσω οργάνωσης μεγάλων ομάδων παραγωγών, συνεργειών και κτηνοτροφικών πάρκων ανά περιφέρεια. Επίσης είναι σημαντική η διαμόρφωση εθνικών προγραμμάτων βιολογικής καλλιέργειας ή καλλιέργειας αρωματικών, φαρμακευτικών φυτών, υπερτροφών, καλλιεργειών έντασης καινοτομίας προϊόντων, ως κλαδικών σχεδίων ανάπτυξης με αξιοποίηση και διατήρηση της ελληνικής βιοποικιλότητας και των παραδοσιακών φυτικών καλλιεργειών και φυλών ζώων.

Θα πρέπει να υλοποιηθούν στο πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» έργα σχετικά με την καινοτόμα και με προστιθέμενη αξία μεταποίηση και ενίσχυση αλυσίδων προστιθέμενης αξίας (αγροδιατροφή, τουρισμός, εφοδιαστική αλυσίδα), εξωστρέφεια, διεθνοποίηση, ενίσχυση της εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας νέων ή υφιστάμενων μεταποιητικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Κεφάλαιο 6

Τι επιτυγχάνει μια οργανωμένη μορφή Συνεργατισμού

- Διάθεση μεγάλου όγκου παραγωγής. Καλύτερη διαπραγματευτική ικανότητα
- Δυνατότητα συμμετοχής σε προγράμματα χρηματοδότησης
- Σύνδεση με την αγορά
- Επώνυμο προϊόν (brand name)
- Δυνατότητα αξιόπιστης τεχνικής υποστήριξης
- Ευφυής γεωργία που αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση διαχείρισης της αγροτικής δραστηριότητας, η οποία αξιοποιεί τις σύγχρονες τεχνολογίες και επιστημονική γνώση, με στόχο την ορθή λήψη αποφάσεων με πολλαπλά οφέλη για την αγροτική εκμετάλλευση και το περιβάλλον.

- Συνεχής προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της αγοράς
- Έλεγχος κόστους παραγωγής
- Εκπαίδευση των παραγωγών
- Μεγιστοποίηση αποδόσεων
- Βελτίωση ποιότητας
- Μεταποίηση-τυποποίηση για αύξηση προστιθέμενης αξίας
- Η προστασία του περιβάλλοντος και η εφαρμογή φιλοπεριβαλλοντικών πρακτικών σε μεγάλη κλίμακα μπορεί να υπηρετηθεί πολύ περισσότερο από συνεργατικά σχήματα. Η 'κυκλική οικονομία' σε μια αγροτική επιχείρηση περιλαμβάνει τη χρήση των κλαδεμάτων ως καύσιμη ύλη για την παραγωγή ενέργειας και θέρμανσης ίδιας χρήσης, τη χρήση γυάλινων έναντι των πλαστικών συσκευασιών και την επαναχρησιμοποίηση τους μέσω της δυνατότητας επιστροφής στους καταναλωτές και τη χρήση των υπολειμμάτων των προϊόντων (φλούδες φρούτων) για την παραγωγή κομπόστας ή ως ζωτροφές αειφόρων πρακτικών σε όλη τη γραμμή παραγωγής. Το αγροδιατροφικό σύμπλεγμα θα πρέπει να υπηρετεί πολλαπλούς στόχους: Πρώτο, τη μεγιστοποίηση της συμβολής του στην οικονομική ανάπτυξη και την ενίσχυση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας, μέσω και της συνεισφοράς του στην αλλαγή του παραγωγικού προτύπου και δεύτερο την αειφόρο παραγωγή υγιεινών και ασφαλών τροφίμων, με σεβασμό στον πολυδιάστατο ρόλο της υπαίθρου και περιορισμό των χωρικών ανισοτήτων.

Κεφάλαιο 7

Λαμπρά παραδείγματα συνεταιρισμών

Η γενική εικόνα των συνεταιρισμών στην Ελλάδα είναι αρνητική, με εξαίρεση τις Νέες Χώρες, Κρήτη και αλλού (Μεσσηνία, Λακωνία, Νησιά του Αιγαίου): Στις Νέες Χώρες (Μακεδονία-Θράκη-Θεσσαλία) λόγω της αγροτικής μεταρρύθμισης, κυρίως για τους πρόσφυγες της Μικρασιατικής καταστροφής, την περίοδο 1923-1937. Ακόμα και στη Κρήτη, παρά το ταπεραμένο των γηγενών, υπάρχει έντονη η ανάγκη του συνεταιρίζεσθαι και έμπρακτη σοβαρή παρουσία.

Μέσα σε αυτό το κλίμα

υπάρχουν και φωτεινά παραδείγματα, όπως:

Venus Συνεταιρισμός (από 1964) στη Βέροια, παραγωγών φρούτων και λαχανικών, (ιδίως ροδάκινα) Σήμερα η VENUS πρωταγωνιστεί παγκοσμίως στα κονσερβοποιημένα φρούτα.

ΑΛΜΜΕ Βέροιας, στα κονσερβοποιημένα φρούτα, το 1996 σαν Κοινοπραξία τριών πρωτοβάθμιων συνεταιρισμών θεωρείται από τις καλύτερες στο κόσμο βιομηχανίες παραγωγής κονσερβοποιημένου ροδάκινου, αχλαδιού, φρουτοσαλάτας και ειδικών προϊόντων κατεψυγμένων.

ΜΟΝΟΠΑΤΙ, Οργάνωση (έλαιο) Παραγωγών, με 3.850 στρέμματα και 69.300 ελαιόδεντρα κορωνέικης ποικιλίας ημιορεινών και ορεινών ελαιώνων, στη περιοχή Γεράκι-Ηλιδας της Πελοποννήσου. Η εταιρεία παράγει, τυποποιεί και διαθέτει στην αγορά έξτρα παρθένο ελαιόλαδο. Έχει βραβευτεί πολλάκις από το World Olive center for health και το χρυσό βραβείο «THE GOLD STANDARD OF EXCELLENCE for High phenolic Extra Virgin Olive Oil», για τη ποιότητά του και τη ποσότητα των φαινολών, οι οποίες είναι ευεργετικές για την υγεία.

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λέσβου στο ελαιόλαδο. Η Ένωση (LESEL) συγκεντρώνει, εμφιαλώνει και εμπορεύεται ελαιόλαδο που παράγεται από περίπου 13.000 μέλη (62 τοπικά ελαιοτριβεία) που ανήκουν στο LESEL. Ιδρύθηκε το 1929.

Αποτελεί τη μεγαλύτερη Συνεταιριστική οργάνωση στον κλάδο της ελιάς της Ελλάδας και είναι η μόνη οργάνωση του είδους της στη Λέσβο – κάθε ελαιοτριβείο που βρίσκεται στις περισσότερες

πόλεις και χωριά της Λέσβου είναι συνεταιρισμός όλων των αγροτών που κατοικούν στο χωριό ή κοντά στο χωριό.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Ανατολή στην Ιεράπετρα, έχει 200 μέλη, θερμοκηπιακών καλλιεργειών με έξι διαφορετικές πιστοποιήσεις ποιότητας, ιχνηλασιμότητα κάθε προϊόντος από το αγροτεμάχιο ως την τελική συσκευασία. Τυποποιεί και εξάγει τα προϊόντα του (ντομάτα, πιπεριά, αγγούρι και μελιτζάνα). Οι επιστημονικές μέθοδοι καλλιέργειας δημιουργούν μέση ετήσια αύξηση παραγωγής της τάξεως του 12%.

Ζευς Ομάδα Παραγωγών Πιερίας, αριθμεί 350 μέλη, παράγει ακτινίδια, δαμάσκηνα και απύρηντα σταφύλια (τα οποία εξάγει σε ποσοστό 100%) που επενδύουν σε έρευνα. Ίδρυσε μεικτή εταιρεία, στην Ιταλία, μαζί με Ιταλούς παραγωγούς ακτινιδίων, με σκοπό τη συνεργασία για τη χρηματοδότηση της έρευνας και της ανάπτυξης νέων ποικιλιών.

Συνεργάζεται με Ιταλούς γενετιστές του πανεπιστημίου του Ούντινε για την ανάπτυξη νέων ποικιλιών ακτινιδίων που θα της επιτρέψουν να είναι πιο ανταγωνιστική στη διεθνή αγορά.

Ένωση Συνεταιρισμών Θηραϊκών Προϊόντων, Santo, ιδρύθηκε το 1947. Σήμερα αποτελεί έναν από τους δυναμικότερους Συνεταιρισμούς της Ελλάδας με 1200 -μέλη. Δέσμευση της είναι η διαφύλαξη της τοπικής παράδοσης και ιστορίας, η προστασία των παραδοσιακών καλλιεργειών, η παραγωγή οίνων και παραδοσιακών τοπικών προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης Σαντορίνη (ΠΟΠ) υψηλής ποιότητας και η αειφόρος γεωργική ανάπτυξη του νησιού. 1.200 μέλη, σύγχρονες εγκαταστάσεις (το οινοποιείο, εργοστάσιο επεξεργασίας για τοματάκι, φάβα, κάπαρη Σαντορίνης) ,

Ράχη Πιερίας: Αγροτικός Συνεταιρισμός και ο ΑΣΠΟ (Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραγωγών Οπωροκηπευτικών Ράχης) με 300 μέλη, υλοποιεί τετραετές επενδυτικό αναπτυξιακό σχέδιο ύψους 3.700.000 ευρώ. Εξάγουν κεράσι, βερίκοκα, μήλα, ακτινίδια. Συνεργάζεται με την Γεωπονική Σχολή ΑΠΘ και το ΤΕΙ Φυτικής Παραγωγής Θεσσαλονίκης. Ο ετήσιος κύκλος εργασιών φτάνει τα 2 εκατ. ευρώ, και, εκτός από μόνιμο γεωπόνο και μια γραμματέα, κανένα μέλος της διοίκησης δεν λαμβάνει οποιουδήποτε είδους αμοιβή.

Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Βόλου, ιστορική και το σπουδαιότερο παιδί της, η συνεταιριστική γαλακτοβιομηχανία **ΕΒΟΛ**.

Τα τελευταία δέκα χρόνια ο συνεταιρισμός αυξάνει σταθερά τον τζίρο και τα κέρδη του. Ο κύκλος εργασιών ανήλθε σε 17 εκατ. ευρώ και τα καθαρά κέρδη σε 1.250.000 ευρώ, αφού δόθηκαν άλλα 700.000 για κοινωνικό έργο.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Φασολοπαραγωγών Εθνικού Δρυμού Πρεσπών Πελεκάνος. Διαχειρίζεται το 50% των περίφημων φασολιών Πρεσπών, με ΠΓ Ένδειξη και με ετήσιο κύκλο εργασιών 4 εκατ. ευρώ. Καλλιεργούνται με το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραγωγών Στέβιας, στη Λαμία με 87 πρώην καπνοπαραγωγούς που άλλαξαν την καλλιέργεια τους σε αυτήν της στέβιας, το φυσικό γλυκαντικό που προέρχεται απευθείας από τη φύση και δεν έχει θερμίδες, πρώτη σε ευρωπαϊκό έδαφος καθιερωμένη βιομηχανική μονάδα! Συνεργασία με το ΤΕΙ Θεσσαλίας. Είναι ο πρώτος Πανευρωπαϊκά που καλλιεργεί σε μεγάλες εκτάσεις στέβια ενώ αποτελεί και το πρώτο επιτυχημένο παράδειγμα στην Ελλάδα!

Αγροτικός Συνεταιρισμός Πυργετού, Λάρισας με 300 παραγωγούς ακτινιδίου της περιοχής του Δέλτα του Πηνειού. Στόχος είναι να σπάσουν την κυριαρχία των εμπόρων και την «χύμα» διάθεση των προϊόντων τους, και να δημιουργήσουν ταυτότητα «Ακτινίδιο Πυργετού», διαθέτοντας τρεις ποικιλίες ακτινιδίων υψηλής ποιότητας. τα μέλη του δραστηριοποιούνται σε όλο το ΔΕΛΤΑ ΠΗΝΕΙΟΥ, που αυτή τη στιγμή ξεπερνάνε τα 300 άτομα. Δραστηριοποιείται με τα αγροτικά προϊόντα της περιοχής (Ακτινίδιο, Ελιά, Σταφύλι, Καλαμπόκι, Σιτάρι, Ηλίανθος, Τεύτλο, Βαμβάκι, Κηπευτικά), αλλά και με τη διαχείριση του νερού για άρδευση, στα όρια των τριών οικισμών.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Παραγωγών Κηπευτικών Αγ. Αθανασίου Δράμας

Καλλιέργεια ροδιού. Φύτευση ροδώνων, στη θέση των παραδοσιακών καλλιεργειών. με 958 παραγωγούς από όλη την Ελλάδα καλλιεργούν 10.000 στρέμματα με ροδιές «Το ελληνικό ρόδι». Τα προϊόντα του

εξάγονται στη βόρεια και κεντρική Ευρώπη, ΗΠΑ και αραβικές χώρες.

Συνεταιρισμός Σπαραγγοπαραγωγών Νέας Βύσσας, χωριό 500 κατοίκων, στον Έβρο. Οι κάτοικοί της κατάφεραν να συνεννοηθούν και να δουλέψουν μαζί για το κοινό στόχο. Δημιούργησαν τον συνεταιρισμό σπαραγγοπαραγωγών, εντάχθηκαν σύσσωμοι στις τάξεις του Έβρου. Πρότυπος αγροτικός συνεταιρισμός της χώρας, 100% εξαγωγικός. Εξαιρετικά κερδοφόρος, λόγω και ότι οι ωριμάνσεις, της εξαιρετικής ποιότητας των σπαραγγιών, προλαβαίνουν τη ζήτηση στη γερμανική αγορά, μία ή δύο βδομάδες, πριν να εμφανιστεί ο ανταγωνισμός.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Τοματοπαραγωγών ΘΕΣΤΟ Λάρισας, 2012. Με 600 μέλη (500+ στον κλάδο της βιομηχανικής τομάτας, 100+ στον κλάδο των οσπρίων) που αντιπροσωπεύουν το 30% της συνολικά παραγόμενης βιομηχανικής ντομάτας στην Ελλάδα, η μεγαλύτερη οργάνωση στον τομέα της βιομηχανικής τομάτας και μία από τις μεγαλύτερες Οργανώσεις Παραγωγών Οπωροκηπευτικών της Ελλάδας. Αποτέλεσε τη φυσική συνέχεια της Ομάδας Παραγωγών Βιομηχανικής Τομάτας της ΕΑΣ Λάρισας, σε ένα θεσσαλικό, ανεξάρτητο, κλαδικό, συνεταιριστικό σχήμα.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Ροδιού ΑΦΡΟΔΙΤΗ, στη Λάρισα, με 25 παραγωγούς που άρχισαν τις φυτεύσεις το 2010, ίδρυσαν το 2015 τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Ροδιού ΑΦΡΟΔΙΤΗ και αναπτύσσονται σταθερά. Δραστηριοποιείται και σε ξηρούς καρπούς. Σύναψε συμβόλαια με πολλά εγχώρια σούπερ μάρκετ και με σταθμούς του Μετρό.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Ροδοπαραγωγών στο Ηράκλειο Κρήτης «Το Κρητικό Ρόγδι». Με 35 παραγωγούς ροδιών από όλη την Κρήτη μεταποιούν τα προϊόντα τους –φυσικό χυμό ροδιού, μαρμελάδα, σιρόπι αλλά και ρογδορακί και κρητική τσικουδιά από φυσικό χυμό ροδιού.

Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου

Με αγώνες επιτεύχθηκε η αναγνώριση 20 Συνεταιρισμών Μαστιχοπαραγωγών, μέλη των οποίων ήταν υποχρεωτικά όλοι οι μαστιχοπαραγωγοί και η «Ένωση Μαστιχοπαραγωγών Χίου» ως Αναγκαστικός Συνεταιρισμός, το 1938, 4.850 μέλη. Κάθε παραγωγός ήταν υποχρεωμένος να παραδώσει ολόκληρη την παραγωγή του στον τοπικό συνεταιρισμό του οποίου ήταν μέλος, οι οποίοι προωθούσαν στη συνέχεια τη Μαστίχα που συγκέντρωναν στην Ένωση, η οποία ήταν υπεύθυνη για την περαιτέρω επεξεργασία και προώθησή της Μαστίχας Χίου, του μαστιχέλαιου, του μαστιχόνερου, της σκόνης μαστίχας και της τσίχλας ΕΛΜΑ. στην αγορά. Με σκοπό την αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών και τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου, η Ένωση παρενέβη στην προστασία λοιπών προϊόντων που παράγονταν στα Μαστιχοχώρια.

Συγκέντρωση και διάθεση γλυκάνισου, κύμινου, σύκων, χαρουπιών, βρώσιμων ελαίων και ελαιόλαδου, συμμετείχε στην εφαρμογή προγράμματος που αφορούσε τη βελτίωση του χιακού προβάτου. Κάλυπτει όλα τα παραγωγικά στάδια: ανάμιξη –πολτοποίηση – κατασκευή πυρήνα τσίχλας – κουφετοποίηση - συσκευασία που κατασκεύαζε η ίδια η Ένωση στο τυπογραφείο της. και εμπορία της φυσικής Όραμα και στόχος της Ένωσης είναι να γνωρίσει ο σύγχρονος παγκόσμιος καταναλωτής το μοναδικό σε γεύση και άρωμα προϊόν της μαστίχας και τις θεραπευτικές του ιδιότητες

Η μαστιχοκαλλιέργεια εγγράφηκε το 2014 στον κατάλογο της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της ανθρωπότητας (UNESCO 2003)

Ενιαίος Οινοποιητικός Αγροτικός Συνεταιρισμός Σάμου

Το Συνεταιριστικό σχήμα της Σάμου, αποτελεί ένα από τα πιο παλιά της Ελλάδας, καθώς ιδρύθηκε το 1934 και συγκαταλέγεται μεταξύ των 10 μεγαλύτερων οινοποιείων της χώρας. συμμετέχουν 2.500 φυσικά μέλη.

Ο ΕΟΣ Σάμου συγκεντρώνει, οινοποιεί και εμπορεύεται το σύνολο σχεδόν της παραγωγής των αμπελοκαλλιιεργητών της Σάμου. Εκσυγχρονίζεται διαρκώς και επενδύει σε τεχνολογία και τεχνογνωσία συνδυάζοντάς τις με την παράδοση της αμπελοκαλλιέργειας, εφαρμόζοντας τόσο το Σύστημα Ποιότητας κατά ISO όσο και το Σύστημα Διαχείρισης Ασφάλειας των Τροφίμων HACCP.

Διαθέτει δύο υπερσύγχρονα οινοποιεία, στο Μαλαγάρι και στο Καρλόβασι της Σάμου, συνολικής χωρητικότητας 20.000 τόνων. Η μέση ετήσια παραγωγή είναι κατά μέσο όρο 6.5 εκατομμύρια λίτρα

και οι εξαγωγές ανέρχονται στο 70% της παραγωγής.

Συνεταιρισμός Κροκοπαραγωγών Κοζάνης

Η έλλειψη διαπραγματευτικής ικανότητας, καθώς και η αδυναμία διερεύνησης της διεθνούς αγοράς, οδήγησαν τους παραγωγούς το 1966 στην ίδρυση του Ελεύθερου Συνεταιρισμού Κροκοπαραγωγών, ο οποίος μετονομάστηκε το 1971 σε Αναγκαστικό Συνεταιρισμό Κροκοπαραγωγών Κοζάνης. Απαρτίζεται από περίπου 1.000 μέλη, απασχολώντας συνολικά περί τους 5 χιλ. εργαζομένους, έχοντας τη συνολική ευθύνη της συγκέντρωσης, επεξεργασίας, τυποποίησης και διάθεσης του προϊόντος, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ποιότητά του και να αποφεύγεται η νοθεία που γινόταν στο παρελθόν, από τους εμπορομεσίτες, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση και την αρνητική εικόνα του προϊόντος. Κάθε παραγωγός έχει την υποχρέωση να παραδίδει το προϊόν στον Συνεταιρισμό για κοινή διαχείριση.

Σύμφωνα με στοιχεία του Συνεταιρισμού, στις καταναλώτριες χώρες περιλαμβάνονται η Ισπανία, η Ιταλία, η Γαλλία, οι ΗΠΑ, η Ελβετία, η Αγγλία, η Γερμανία, οι Σκανδιναβικές και Κάτω Χώρες, τα ΗΑΕ και η Ιαπωνία.

Αρωματικά Φυτά και Υπερτροφές (super foods)

Συνεταιρισμός Εύκαρπον Hellenic Superfoods, Ματαράγκα Καρδίτσας. Από το 2011. Σήμερα, 120 παραγωγοί παράγουν 24 κωδικούς καινοτόμων προϊόντων, αρώνια, ιπποφάξ, μύρτιλλο, γκότζι μπέρι. Με υπερσύγχρονο εργοστάσιο του συνεταιρισμού, το μοναδικό που διαθέτει δική του μονάδα μεταποίησης.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Υπερτροφών Berry Farms Λάρισας, παράγοντας αρώνια, γκότζι μπέρι, σμέουρο και μύρτιλλο.

Ένωση Αρωματικών και Φαρμακευτικών Φυτών Ελλάδας (ΕΑΦΦΕ), 2013, με έδρα την Θεσσαλονίκη. Σκοπός είναι η ανάδειξη και αξιοποίηση των Ελληνικών Αρωματικών και Φαρμακευτικών Φυτών, η προώθηση της έρευνας, παραγωγής, διάθεσης και χρήσης τους.

Αγροτικός Συνεταιρισμός Καλλιεργητών Αρωματικών Φαρμακευτικών και Ενεργειακών Φυτών Αιτωλοακαρνανίας (ΑΣΚΑΦΕΦΑ και την εταιρεία ΑΝΘΗΡ, που ίδρυσαν μέλη του ΑΣΚΑΦΕΦΑ). Επεξεργασία ξηρής δρόγης, απόσταξης αιθέριων ελαίων, ελέγχου ποιότητας και έρευνας, με κύρια παραγωγή μελισσόχορτο, δενδρολίβανο, ρίγανη, θερινό θρούμπι και στέβια.

Εξάγει σε Ελβετία, Γερμανία, Ιταλία, μικρές ποσότητες στην εγχώρια αγορά.

Νέες γενιές συνεργατικών οργανώσεων

Αγροτικός Συνεταιρισμός Πήγασος 7 GRAPES, Στιμάγκα Κορινθίας.

Σε συνεργασία με το Γεωπονικό Πανεπιστήμιο, με πρότυπα ερευνητικά προγράμματα, σε συνεργασία και με τη φαρμακοβιομηχανία Bayer, εφαρμόζει τις πιο προηγμένες μεθόδους βιολογικών καλλιεργειών επιτραπέζιων σταφυλιών. Η ποιότητα όμως συνδέεται και με οικονομική επιτυχία προς όφελος όχι μόνον των 56 συνεταιριστών-μελών, αλλά ενός τεράστιου δικτύου ανθρώπων που συμβάλουν στις εργασίες του και με 400 εργαζομένους στα ιδιόκτητα συσκευαστήρια, εξάγει, κυρίως στην Αγγλία. Χωρίς δανεισμό, με κύκλο εργασιών 5 εκατ. Διαθέτει μετεωρολογικούς σταθμούς και ειδικά drones, ώστε κάθε παραγωγός να ενημερώνεται απευθείας στον υπολογιστή του για το μικροκλίμα, θερμοκρασία, υγρασία κτλ. στον αμπελώνα του. Είναι η ουσία της γεωργίας ακριβείας. Τα μέλη σε συνεχή εκπαίδευση για τα στάδια και τις φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας. Η παραγωγή είναι προπωλημένη από τον προηγούμενο χρόνο, ώστε να υπάρχει ασφάλεια και άνεση προγραμματισμού. Η προμήθεια αγροεφοδίων ή ειδών συσκευασίας, με ανοιχτές διαγωνιστικές διαδικασίες, αποκλειστικά από ελληνικές εταιρείες. Ανάμεσα στα τολμηρά σχέδια του συνεταιρισμού θα είναι η παραγωγή βότκας και τζιν.

Συνεταιρισμοί Σκορδοπαραγωγών Νέας Βύσσας, 2009

Το brand “Σκόρδο Νέας Βύσσας”, προϊόν βιολογικής γεωργίας, που οδηγεί σε αναγνώριση ως Προϊόν Γεωγραφικής Ενδειξης (ΠΓΕ), εμπλέκει τα Πανεπιστήμια με έρευνες που αποδεικνύουν ότι τέτοιο σκόρδο, με τέτοια έλαια δεν υπάρχει πουθενά αλλού στον κόσμο, τυποποιεί το προϊόν. Με μεγάλους ψυκτικούς θαλάμους, για να επεκτείνει την περίοδο εμπορίας, άρα να ορίζει καλύτερα την τιμή. Ο συνεταιρισμός σήμερα καλλιεργεί 400 στρέμματα συμβατικής παραγωγής και 35 στρέμματα βιολογικής. Παράγει 450 τόνους σκληρό σκόρδο και 35 τόνους βιολογικό. Πραγματοποιεί μέσο ετήσιο κύκλο εργασιών άνω του 1 εκατ. ευρώ. Είναι οικονομικά υγιής. Δεν βαρύνεται με δάνεια, ούτε έχει χρέη.

Συνεταιρισμοί Αιγοπροβατοτρόφων

Αγροτικός Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός Καλαβρύτων: Είναι υπόδειγμα επιτυχίας στη λειτουργία, στην ποιότητα, στην οικονομική ευρωστία. Με πρωτότυπη «συμβολαϊκή» σχέση με κτηνοτρόφους. Ο τζίρος το 2015 ήταν 25 εκατ. ευρώ και τα κέρδη προ φόρων 2,9 εκατ. ευρώ. Συγκεντρώνει αιγοπρόβειο γάλα με ιδιόκτητο στόλο ισόθερμων βυτίων γάλακτος από τουλάχιστον 1.100 κτηνοτροφικές μονάδες παραγωγών, εκ των οποίων 510 είναι μέλη του συνεταιρισμού και οι υπόλοιποι συμβεβλημένοι παραγωγοί από τα Καλάβρυτα, την ορεινή Αχαΐα, Αρκαδία και Ηλεία.

Γάλα Ελάς στην Ελασσόνα, 2012.

Έχει 93 μέλη, αλλά και 148 μέλη – παραγωγοί, 98 κτηνοτροφικές μονάδες 45.000 αιγοπρόβατα οι οποίοι παραδίδουν 7.000 τόνους πρόβειο γάλακτος και 600 τόνους γίδινο γάλακτος, η ετήσια παραγωγή στον συνεταιρισμό. Όλα τα μέλη του ΔΣ είναι παραγωγοί. Ο συνεταιρισμός έχει στραφεί αποφασιστικά στη σύνδεση του με τη Κτηνιατρικές Σχολές των Πανεπιστημίων Θεσσαλίας και Θεσσαλονίκης για την ποιοτική βελτίωση του γάλακτος. Έχει, επίσης, εισχωρήσει στην αγορά του κρέατος το οποίο είναι ένα σημαντικό έσοδο για τους παραγωγούς μας. Ειδικά μετά την ονομασία «Π.Ο.Π. αρνάκι – κασικιάκι Ελασσόνας». Δραστηριότητα με Συμβολαϊκή Γεωργία.

Κτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Νομού Έβρου “Θρακών Αμνός” Διδυμότειχο, 2012

Έχει 160 μέλη, εκ των οποίων οι 60 γιδοτρόφοι. Ίσως η μεγάλη παραγωγή γίδινο γάλακτος (1 εκατ. λίτρα ετησίως), καθώς και 1,5 εκατ. λίτρα πρόβειο. Στη γραμμή παραγωγής είναι η φέτα, το γίδινο τυρί και το γιαούρτι. Φιλοδοξεί να λειτουργήσει το πρώτο ATM γίδινο γάλακτος στην Αλεξανδρούπολη και αμέσως μετά στην Κομοτηνή.

Συνεταιρισμός και ομάδα παραγωγών αιγοπροβατοτρόφων Τύρναβου

Ιδρύθηκε πρόσφατα, στις 23/11/19. 270 εγγεγραμμένα μέλη. Σκοπός είναι η συγκέντρωση και η πώληση γάλακτος ύστερα από συνολική διαπραγμάτευση, γεγονός που δίνει τη δυνατότητα στους κτηνοτρόφους της περιοχής να διαπραγματευτούν από καλύτερη θέση το προϊόν τους. Στους αμέσως επόμενους στόχους είναι η καθετοποίηση της παραγωγής μέσα από τη δημιουργία και λειτουργία τυροκομικής – γαλακτοκομικής μονάδας.

Αγροτικός Κτηνοτροφικός Συνεταιρισμός Βοίου Κοζάνης, 2005, με 150 μέλη, καλλιεργούν σιτηρά, πρότυπο τυροκομείο με την περίφημη φέτα ΠΟΠ, τυρί κασικίσιο, τυρί καπνιστό, μυζήθρα, κρέμα. Συνεργασίες με παραγωγούς στις όμορες περιοχές της Καστοριάς, Φλώρινας και Γρεβενών.

Ο Συνεταιρισμός Βοσκών Λιβαδίου Ολύμπου που ξεκίνησε το 2007 έχει σήμερα 16 μέλη, διαθέτει 60.000 αιγοπρόβατα, παράγει 10 εκατ. κιλά αιγοπρόβειο γάλα, 80.000 κιλά φέτα (9.000 κιλά εξάγονται στη Γερμανία), 30.000 κιλά κασικίσιο τυρί, 5.000 κιλά γραβιέρα και 12.000 κιλά γιαούρτι πρόβειο. Ο συνεταιρισμός πουλάει και άλλα παραδοσιακά προϊόντα, όπως ελιές, κρασί, λικέρ, μέλι, τραχανά, τσίπουρο, ζυμαρικά, ετήσιο κύκλο εργασιών ύψους 1 εκατ. ευρώ. Ο συνεταιρισμός υλοποιεί ένα φιλόδοξο επενδυτικό πρόγραμμα – μάλιστα βρίσκεται στο 30% του σχεδίου υλοποίησης- παράγει περίπου 1.200 τόνους γάλα, ποσότητα που αυξάνεται συνεχώς καθώς νέα μέλη προστίθενται στο συνεταιρισμό. ετησίως

Ομάδα παραγωγών βουβάλων Λίμνης Κερκίνης

Στην χώρα μας από 70.000-80.000 ζώα τη δεκαετία του '70, το 1992 είχαν απομείνει μόνο 384 βουβάλια σε όλη την Ελλάδα. Σήμερα είναι 5.000 και το πρόγραμμα επιδότησης της Ε.Ε. θα παραμείνει, ώσπου να φτάσουν τις 9.000, αριθμός ζώων που θεωρείται ότι εξασφαλίζει τη συνέχεια του είδους. Από τα βουβάλια παράγονται καρβουμάς, λουκάνικα, σουτζουκάκι, σαλάμι, καπνιστό κρέας, κεμπάπ και μοτσαρέλα. (Ιδανικός υγρότοπος για την ανάπτυξη των βουβαλιών είναι και η Λιμνοθάλασσα Κοτύχι και Δάσος Στροφυλιάς).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Οι παρεμβάσεις της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ

- Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (2014-2020): Παραδώσαμε στη νέα κυβέρνηση ένα πρόγραμμα συνολικού ύψους 6 δισ., που υλοποιούνταν με θεαματικούς ρυθμούς, με το 88% της δημόσιας δαπάνης δεσμευμένο και το 43% πληρωμένο, που είναι το δεύτερο ως προς το ρυθμό αύξησης πληρωμών μεταξύ των 28 κρατών-μελών της ΕΕ.
- Το αφορολόγητο όριο των 9.000 ευρώ για τη μέση αγροτική οικογένεια. Είναι η μόνη επαγγελματική ομάδα στη χώρα μας που έχει αφορολόγητο.
- Κατάργηση του τέλους επιτηδεύματος στους αγρότες που είναι συνεταιρισμένοι και μειώσαμε τη φορολογία στους συνεταιρισμούς από το 15% στο 10%.
- Η ελάχιστη εθνική σύνταξη των 384 ευρώ και για τους αγρότες, με το ασφαλιστρο που καταβάλλουν να λειτουργεί ανταποδοτικά για την επιπλέον σύνταξη.
- Νομιμότητα και αμεσότητα στις πληρωμές των κοινοτικών ενισχύσεων, όπου παραλάβαμε 1,3 δισ. πρόστιμα κι άλλο 1,3 δισ. καταλογισμούς. Με διαπραγματεύσεις τα μειώσαμε σχεδόν στο μισό και είχαμε δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για περαιτέρω μειώσεις.
- Η κάρτα του αγρότη, για χρηματοδότηση των αγροτικών εργασιών, με εγγύηση κοινοτικές ενισχύσεις, δίνοντας τη δυνατότητα να αντλείται σε πρώτη φάση περί το 1 δισ. ευρώ.
- Το εργόσημο ως βασικό εργαλείο πληρωμής της απασχόλησης στον αγροτικό χώρο και η σχετική δαπάνη να καταλογίζεται ως έξοδο στην αγροτική επιχείρηση.
- Ο περιορισμός στην ασυδοσία των μεσαζόντων με την υποχρεωτική πληρωμή των 60 ημερών για τα νωπά και ευάλωτα προϊόντα.
- Η υποχρεωτική αναγραφή, έπειτα από έντονη και επίπονη διαβούλευση στο πλαίσιο της Ε. Επιτροπής, της προέλευσης του γάλακτος και του κρέατος στα ζωικά προϊόντα, με σκοπό τη διαφάνεια της αγοράς και αποφυγή παραπλάνησης του καταναλωτή.
- Οι βοσκήσιμες γαίες, προσφέροντας τεράστιες δυνατότητες αξιοποίησης των χορτολιβαδικών και δασικών εκτάσεων, προς όφελος της κτηνοτροφίας. Στόχος αυτής της ρύθμισης είναι όχι μόνο να καλυφθούν οι απαιτούμενες επιλέξιμες εκτάσεις για την καταβολή των κοινοτικών ενισχύσεων στην κτηνοτροφία, αλλά και να αποκτήσει ο κάθε κτηνοτρόφος το δικό του λιβάδι.
- Η καλλιέργεια της κάνναβης για βιομηχανικούς και φαρμακευτικούς σκοπούς.
- Το νέο πλαίσιο λειτουργίας του συνεργατισμού με τις διεπαγγελματικές ενώσεις, τις ομάδες και τις οργανώσεις παραγωγών. Για την ενίσχυσή τους μάλιστα καθιερώσαμε και επιπλέον κίνητρα, όπως η θέσπιση φορολογικών

ελαφρύνσεων.

- Η ηλικιακή ανανέωση του χώρου με την ένταξη νέων αγροτών και την παραμονή τους στην περιφέρεια. Εντάξαμε όλους όσοι υπέβαλαν το σχετικό αίτημα, ενισχύοντας με 300 εκατ. ευρώ 16.000 νέους έως 40 ετών.
- Ο Φορέας Αξιοποίησης της Δημόσιας Αγροτικής Γης (ΟΔΙΑΓΕ), με στόχο και παραχώρησή της προς αξιοποίηση σε νέους αγρότες και συλλογικές μορφές.
- Η Τράπεζα Γενετικού Υλικού για τη διατήρηση, αναπαραγωγή, εμπορία και προώθηση του εγχώριου γενετικού υλικού.
- Το ακατάσχετο των κοινοτικών ενισχύσεων.
- Προϋπολογισμός ΚΑΠ, με συμμαχίες που πρέπει να τις αξιοποιήσει η σημερινή κυβέρνηση, καταφέραμε να μη μειωθεί και να μην υπάρξει άμεση και πλήρης εξωτερική σύγκλιση των ενισχύσεων μεταξύ των κρατών – μελών.
- Γεωργία της γνώσης, της καινοτομίας, της εκπαίδευσης και της ποιότητας, όπου είχε ετοιμαστεί νομοσχέδιο για την επιμόρφωση όλων των αγροτών, με συνεργασία των υπουργείων Αγροτικής Ανάπτυξης και Παιδείας, για τις νέες τεχνολογικές δυνατότητες, τις γεωτεχνικές εξελίξεις, την υδατοοικονομία, την κλιματική αλλαγή, τις νέες απαιτήσεις και προτιμήσεις των καταναλωτών, την μείωση του κόστους παραγωγής. Ο τότε πρωθυπουργός, Αλέξης Τσίπρας, είχε ανακοίνωσε τη δημιουργία του Εθνικού Δικτύου Επιμόρφωσης Νέων Αγροτών στο Βελβεντό, όπου έχει ήδη εξασφαλισθεί ο χώρος και θα ολοκληρώνονταν οι τελευταίες λεπτομέρειες θα ξεκινούσε η λειτουργία του.

Νόμος 4673/2020 της ΝΔ «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί»

Είναι γνωστή η εχθρότητα, ιστορικά, της Νέας Δημοκρατίας σε κάθε ιδέα κοινωνικού συνεργατισμού.

- Η κύρια παρέμβαση του κ. Βορίδη είναι η δυνατότητα εισαγωγής ιδιωτών-επενδυτών και μάλιστα με δικαίωμα συμμετοχής και ψήφου στα όργανα διοίκησης, εννοεί σκανδαλωδώς όλους αυτούς που θέλουν να περάσουν τα περιουσιακά στοιχεία των συνεταιρισμών, με πολύ λίγα χρήματα, σε φυσικά πρόσωπα. Οι συνεταιρισμοί δε μπορεί να εμπλέκονται με κεφαλαιουχικές εταιρίες. Οι συνεταιρισμοί ελέγχονται από τα μέλη τους δημοκρατικά. Όπως δήλωσε στη Βουλή ο Γενικός Διευθυντής της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ομοσπονδίας (ICA) Bruno Roelants, το μοντέλο αυτό «έχει εισαχθεί σε διάφορες χώρες, ήδη από τη δεκαετία του '90 και έχει παντελώς αποτύχει. Δεν χρησιμοποιείται, ακόμα και εκεί που υπάρχει, όπως σε Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία».
- Το συνεταιριστικό κεφάλαιο των 10.000 ευρώ, το οποίο προβλέπεται, είναι πάρα πολύ υψηλό, για μικρούς ή πολύ μικρούς αγρότες και νεοφυείς επιχειρήσεις.
- **Καταργούνται διατάξεις:**

-Το Ταμείο για τη συνεταιριστική εκπαίδευση,

-Ο ΟΔΙΑΓΕ, οργανισμός για να προστατεύσει και να αξιοποιήσει προς όφελος των συνεταιρισμών την πτωχευμένη περιουσία τους,

– Ο περιορισμός στις θητείες των προέδρων,

– Η δυνατότητα που έδινε ο προηγούμενος νόμος στους συνεταιρισμούς να δημιουργούν μεταξύ τους κλαδικούς συνεταιρισμούς προκειμένου να επιτυγχάνουν μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη,

- Δε δίνονται πρόσθετα κίνητρα στην ένταξη των αγροτών στους συνεταιρισμούς.
- Σταματά η προσπάθεια εξυγίανσής τους προκειμένου να αποκατασταθεί η εμπιστοσύνη των αγροτών για τους συνεταιρισμούς.

Κριτική αρθρογραφία για τον Νόμο 4673/2020 της ΝΔ «Αγροτικοί Συνεταιρισμοί»

α. Bruno Roelants, Γενικός Διευθυντής της Διεθνούς Συνεταιριστικής Ομοσπονδίας (ICA): Σίγουρη η αποτυχία του ιδιώτη επενδυτή στους συνεταιρισμούς:

<https://www.agronews.gr/thesmika/182662/sigouri-i-apotuhia-tou-idioti-ependuti-stous-sunetairismous-xekatharizei-o-bruno-roelants/>

β. Σταύρος Αραχωβίτης, βουλευτής του ΣΥΡΙΖΑ και πρώην υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης:

- Παραβιάζονται 7 συνεταιριστικές αρχές:

<https://www.neakriti.gr/article/kriti/1568656/paraviazodai-7-sunetairistikikes-arhes/>

- Το Μοντέλο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης που ταιριάζει στη χώρα:

<https://www.enainstitute.org/%CF%84%CE%BF-m%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AD%CE%B%CE%BF-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%89%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CF%81%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%83%CE%B7/>

γ. Βαγγέλης Αποστόλου: Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί οδηγούνται σε ιδιωτικά χέρια:

https://www.avgi.gr/politiki/343697_baggelis-apostoloy-oi-agrotikoi-synetairismoi-odigoyntai-s-e-idiotika-heria

δ. Μιχάλης Κατρίνης (ΚΙΝΑΛ Βουλευτής Ηλείας):

<https://www.katrinis.gr/koinovouleytiki-drasi/omilies-vouli/%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%BA%CE%AC-%CF%83%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%AF%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%BF-%CE%BD%CE%BF%CE%BC%CE%BF%CF%83%CF%87%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF/>

Εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή

Δημοπρατήρια αγροτικών προϊόντων

Τα δημοπρατήρια αγροτικών προϊόντων οργανώνονται και διοικούνται ως ανώνυμες εταιρείες σύμφωνα με τον νόμο [4015/2011](#), στο μετοχικό κεφάλαιο των οποίων συμμετέχουν οι συλλογικές αγροτικές οργανώσεις (ΣΑΟ), έμποροι αγροτικών προϊόντων και ενδιαφερόμενοι ιδιώτες, καθώς και το [Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων](#). Οι φορείς του δημόσιου τομέα, από κοινού, πρέπει να ελέγχουν τουλάχιστον το 60% του μετοχικού κεφαλαίου). Οι [αγροτικοί συνεταιρισμοί](#) (ΑΣ) που μετέχουν σε εταιρείες δημοπρατηρίων διαθέτουν την παραγωγή τους μέσω των αντίστοιχων δημοπρατηρίων.

Δημοπρατήριο θεωρείται «μια συμβατικά ή ψηφιακά οργανωμένη αγορά αγροτικών προϊόντων, στο πλαίσιο της οποίας οι παραγωγοί προσφέρουν τα προϊόντα αυτά σε ενδιαφερόμενους αγοραστές με ελεύθερα διαπραγματεύσιμες τιμές, ενώ η διαπραγμάτευση, η διαμόρφωση της τελικής τιμής ανά προϊόν, οι σχετικές πωλήσεις και οι πληρωμές λαμβάνουν χώρα εντός και διά του Δημοπρατηρίου». Το Δημοπρατήριο Αγροτικών Προϊόντων είναι ο μηχανισμός που επιτρέπει στους αγρότες να πωλούν άμεσα την παραγωγή τους στους λιανέμπορους, αποφεύγοντας τους μεσάζοντες.

Η δημιουργία του Δημοπρατηρίου στοχεύει μέσα σε ένα περιβάλλον διαφανούς και υγιούς εμπορικού

ανταγωνισμού και εφαρμόζοντας σύγχρονες υπηρεσίες και πρακτικές, να διασφαλίζει την οργάνωση και καθετοποίηση της παραγωγής που θα δώσει προστιθέμενη αξία στα αγροτικά προϊόντα, τον έλεγχο, τη διατήρηση της ποιότητας και την προώθηση των προϊόντων, την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος και κατ' επέκταση της απασχόλησης στον αγροτικό τομέα, τον εφοδιασμό της αγοράς με φθηνά και ποιοτικά αγροτικά προϊόντα για την ικανοποίηση του καταναλωτή.

Με το δημοπρατήριο αποφεύγεται η «μαύρη» διακίνηση προϊόντων (χωρίς τιμολόγια), των εικονικών τιμολογίων, όπως επίσης και των ελληνοποιήσεων αγροτικών προϊόντων, στον περιορισμό του τεράστιου αριθμού εμπόρων που κερδοσκοπούν σε βάρος του παραγωγού, του καταναλωτή και του Κράτους. Παράλληλα δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας στον αγροδιατροφικό τομέα δίνοντας τη δυνατότητα απασχόλησης στο έμπυχο επιστημονικό και εργατικό δυναμικό της περιοχής και θα συμβάλει στον έλεγχο και την εποπτεία του συνόλου της διαδικασίας από την παραγωγή στην κατανάλωση και τη μείωση της φοροδιαφυγής.

Το δημοπρατήριο δημιουργείται με πρωτοβουλία της Περιφέρειας. Με κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας, Οικονομικών και Αγροτικής Ανάπτυξης μπορεί να αποφασίζεται η ίδρυση δημοπρατηρίων, μέχρι δύο σε κάθε Περιφέρεια. Εποπτεύονται από τον Υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης, για τη τήρηση των διατάξεων του καταστατικού του δημοπρατηρίου.

Η δημιουργία ενός δημοπρατηρίου είναι απαραίτητη για να επιτευχθεί η μείωση του ανοίγματος της ψαλίδας τιμών παραγωγού-καταναλωτή από που είναι 5-8 φορές επάνω σήμερα στην Ελλάδα, ενώ στα άλλα κράτη της Κεντρικής Ευρώπης είναι περίπου 2,5 φορές επάνω. Επιπλέον θα μειωθεί στην Ελλάδα και το κόστος λαχαναγοράς & φορτοεκφορτωτών που αγγίζει το 30%. Επομένως, το δημοπρατήριο θα φέρει μεγαλύτερα έσοδα στον παραγωγό και φθηνότερα προϊόντα στον καταναλωτή.

Ευρωπαϊκά Δημοπρατήρια

Τα Ευρωπαϊκά Δημοπρατήρια καλύπτουν πλήρως όλες τις ανάγκες των αγροτών για οργανωμένη κατά 60% διάθεση των λαχανικών αλλά και τις ανάγκες των καταναλωτών με ποιοτικά-πιστοποιημένα αγροτικά προϊόντα. Είναι σχεδόν αδύνατο να προμηθευτεί κάποιος λαχανικά εκτός δημοπρατηρίου.

Οι διαπιστευμένοι έμποροι-αγοραστές έχουν προκαταβάλει εγγύηση ή χρηματικά ποσά για το ύψος των συναλλαγών που προβλέπουν να κάνουν. Αν το υπερβούν η πράξη δεν επιτρέπεται. Οι αγοραστές πληρώνουν στο ταμείο μέσα σε 10 ημέρες κάθε ποσότητα που αγοράζουν, και οι αγρότες εισπράττουν το πολύ μέσα σε 10 ημέρες την μέση τιμή των προϊόντων που παρέδωσαν.

Το δημοπρατήριο κάνει ετήσιες προβλέψεις διακίνησης και ενημερώνει τους αγρότες 0 κάθε αγρότης παράγει ότι θέλει, αλλά ενημερώνει το δημοπρατήριο για τις ημερομηνίες και τις ποσότητες που προβλέπει να εισκομίσει. Είναι υποχρεωμένος να παραδώσει στο δημοπρατήριο το 100% της παραγωγής. Η ποιότητα είναι το σημαντικό σημείο του δημοπρατηρίου και εξασφαλίζεται με υλικά συσκευασίας, που γίνεται επί τόπου από τον αγρότη, με εκπαίδευση, και με ελέγχους στο χωράφι, στην παράδοση και δειγματοληπτικούς από το Υπουργείο.

Τα δημοπρατήρια έχουν δίπλα στις εγκαταστάσεις εργοστάσιο παραγωγής & απολύμανσης συσκευασιών. Έχουν και τμήμα έρευνας το οποίο συζητά με τους προμηθευτές σπόρων και φυτών και αποφασίζουν για την επόμενη χρονιά προτείνοντας στους παραγωγούς ποικιλίες. Στόχος είναι να μην δουλεύουν για ποσότητα με λίγο κέρδος, αλλά για ποιότητα με μικρότερη ποσότητα αλλά μεγαλύτερο κέρδος. Θεωρούν ότι ο λιανοπωλητής είναι σύμμαχος τους και ενδιαφέρεται για ποιοτικά ακριβά προϊόντα, διότι τότε και το ποσοστιαίο κέρδος θα αποφέρει περισσότερα λεφτά στον λιανοπωλητή.

Συμβολαιακή Γεωργία

Η χώρα μας διαθέτει νομοθετικό πλαίσιο για τη συμβολαιακή γεωργία. Πρόκειται ουσιαστικά για τη δυνατότητα **σύναψης συμβάσεων “μελλοντικής πώλησης αγροτικών προϊόντων”**. Πρακτικά, ένας παραγωγός συνάπτει σύμβαση με έναν αγοραστή, η οποία περιγράφει με λεπτομέρειες τις προδιαγραφές που πρέπει να πληροί το προϊόν, τις ποσότητες, την τιμή και τον χρόνο παράδοσης

εκ των προτέρων. Ουσιαστικά με αυτό τον τρόπο αντιστρέφεται το πιο σύνηθες μοντέλο που θέλει τους παραγωγούς πρώτα να καλλιεργούν την παραγωγή τους και στη συνέχεια να την πωλούν στους υποψήφιους αγοραστές και ως εκ τούτου έχει κάποια προφανή πλεονεκτήματα (αλλά και κάποια μειονεκτήματα) και για τους μεν και για τους δε. Πρόκειται για έναν τομέα που αναπτύχθηκε ιδιαίτερα με την πρωτοβουλία της Τράπεζας Πειραιώς, ιδίως μετά την ενσωμάτωση από αυτήν της παλιάς Αγροτικής Τράπεζας. Οι τράπεζες σε αυτού του είδους τις συμβάσεις συμμετέχουν παρέχοντας τα κεφάλαια για τον αγοραστή χωρίς να υποθηκεύσει τη γη του και άλλα χρηματοδοτικά ή άλλα εργαλεία και για τα δύο μέρη. Αν η παραγωγή υποστεί ζημιές ο αγρότης είναι ασφαλισμένος ότι θα πληρωθεί το δάνειο και θα αποζημιωθεί.

Η συμβολαιακή γεωργία δεν έχει αμιγώς σχέση με τους συνεταιρισμούς, καθώς τέτοιου τύπου συμβάσεις μπορούν να συναφθούν και ανάμεσα σε ένα μεμονωμένο παραγωγό και μια βιομηχανία, για παράδειγμα. Αλλά στην πράξη τέτοιες συμφωνίες έχουν εμφανιστεί σε πολύ επιτυχημένα παραδείγματα του συνεργατικού τομέα, όπως στην περίπτωση της Ένωσης Μαστιχοπαραγωγών Χίου, που αριθμεί πάνω από 4.500 μέλη και εξάγει το 70% της παραγωγής της, ή την περίπτωση του Αγροτικού Ελαιουργικού Συνεταιρισμού Στυλίδας, που είναι ο μεγαλύτερος συνεταιρισμός στον τομέα της επιτραπέζιας ελιάς, ή και τους ροδακινοπαραγωγούς της Πέλλας και της Ημαθίας, τους καπνοπαραγωγούς των Σερρών, τους πατατοπαραγωγούς της Δράμας και πολλούς άλλους. Προγράμματα συμβολαιακής γεωργίας πλέον χρησιμοποιούν και μικρές ή μεγάλες επιχειρήσεις, από τη Ρόδι Ελλάς ΑΒΕΕ, στη Πέλλα που συνεργάζεται με 450 παραγωγούς συνάπτοντας τέτοιες συμφωνίες, μέχρι την Αθηναϊκή Ζυθοποιία, που συνεργάζεται με τη Γεωπονική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών για την ανάπτυξη νέων ποικιλιών κριθαριού.

Αποθεματοποίηση ελαιολάδου

Οι εμπορευόμενοι θα προτείνουν την αποθεματοποίηση ορισμένων ποσοτήτων εξαιρετικού παρθένου ή παρθένου ελαιολάδου για 180 ημέρες και θα ζητήσουν ως αντιστάθμισμα ένα συγκεκριμένο ποσό ενίσχυσης ανά τόνο ημερησίως. Οι καλύτερες προσφορές θα γίνουν δεκτές και τα ποσά της ενίσχυσης θα καταβληθούν στο τέλος της περιόδου αποθεματοποίησης. Δεδομένων των συνθηκών που επικρατούν σήμερα στην αγορά, η αποθεματοποίηση μέγιστης ποσότητας 110.000 τόνων φαίνεται ότι είναι δυνατόν να αποκαταστήσει την ισορροπία στην αγορά ελαιολάδου.

Χρήσιμες έννοιες

Προστατευόμενη Ονομασία Προέλευσης (ΠΟΠ) – Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη (ΠΓΕ) – Εγγυημένα Παραδοσιακά Ιδιότυπα Προϊόντα (ΕΠΙΠ)

ΟΡΙΣΜΟΙ

Ονομασία Προέλευσης

Ως «ονομασία προέλευσης» νοείται η ονομασία που ταυτοποιεί ένα προϊόν:

- α) το οποίο κατάγεται από συγκεκριμένο τόπο, περιοχή ή, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, χώρα·
- β) του οποίου η ποιότητα ή τα χαρακτηριστικά οφείλονται κυρίως ή αποκλειστικά στο ιδιαίτερο γεωγραφικό περιβάλλον που συμπεριλαμβάνει τους εγγενείς φυσικούς και ανθρώπινους παράγοντες· και
- γ) του οποίου όλα τα στάδια της παραγωγής εκτελούνται εντός της οριοθετημένης γεωγραφικής περιοχής.

Γεωγραφική Ένδειξη

Ως «γεωγραφική ένδειξη» νοείται η ονομασία που ταυτοποιεί ένα προϊόν:

- α) το οποίο κατάγεται από συγκεκριμένο τόπο, περιοχή ή χώρα·

β) του οποίου ένα συγκεκριμένο ποιοτικό χαρακτηριστικό, η φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό μπορεί να αποδοθεί κυρίως στη γεωγραφική του προέλευση· και

γ) του οποίου ένα τουλάχιστον από τα στάδια της παραγωγής εκτελείται εντός της οριοθετημένης γεωγραφικής περιοχής.

Εγγυημένα Παραδοσιακά Ιδιότυπα Προϊόντα

Ως εγγυημένο παραδοσιακό ιδιότυπο προϊόν νοείται ένα ιδιότυπο προϊόν ή τρόφιμο το οποίο:

α) παρασκευάζεται με τρόπο παραγωγής, μεταποίησης ή σύνθεσης που αντιστοιχεί στην παραδοσιακή πρακτική για το εν λόγω προϊόν ή τρόφιμο· ή

β) παράγεται από πρώτες ύλες ή συστατικά που είναι τα χρησιμοποιούμενα παραδοσιακά.

Για να μπορεί να καταχωρισθεί μια ονομασία ως ονομασία εγγυημένου παραδοσιακού ιδιότυπου προϊόντος, πρέπει:

α) να χρησιμοποιείται κατά παράδοση για την περιγραφή του ιδιότυπου προϊόντος· ή

β) να προσδιορίζει τον παραδοσιακό χαρακτήρα ή τον ιδιότυπο χαρακτήρα του προϊόντος.

ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΑΡΧΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Στη χώρα μας ο Ελληνικός Γεωργικός Οργανισμός «ΔΗΜΗΤΡΑ» (AGROCERT), είναι αρμόδιος για την έγκριση των υποβαλλόμενων από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις αιτημάτων ένταξης στο σύστημα ελέγχου, την πραγματοποίηση ελέγχων σε συνεργασία με τις Δ/σεις Αγροτικής Οικονομίας και Κτηνιατρικής των Π.Ε., τη διασφάλιση της τήρησης των προδιαγραφών, την πιστοποίηση των εν λόγω προϊόντων και την τήρηση Μητρώου Εγκεκριμένων επιχειρήσεων και Μητρώου δικαιούχων χρήσης των ενδείξεων ΠΟΠ και ΠΓΕ.

Βιβλιογραφία

1. **Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ (ΙΝΕ ΓΣΕΕ)**. Ετήσια Έκθεση 2020 «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση»
https://www.inegsee.gr/wpcontent/uploads/2020/10/Ethsia_Ekthesi_2020_INE_GSEE.pdf
2. **ΔιαΝΕΟσις: Ανάπτυξη ενός νέου μοντέλου συνεργατικότητας για τον πρωτογενή τομέα στην Ελλάδα, με επίκεντρο τον πελάτη/καταναλωτή**
https://www.dianeosis.org/wpcontent/uploads/2019/05/A_new_agricultural_model_final.pdf
3. **Εφ. Συντακτών: Γιατί πέτυχαν γερμανικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί:**
https://www.efsyn.gr/oikonomia/diethnis-oikonomia/110775_giati-petyhan-germanikoi-agrotikoi-synetairismoι
4. **Σίδερης Θεοχαρόπουλος: Η αγροτική ανάπτυξη της χώρας μας**

<http://epohi.gr/h-agrotikh-anaptyxh-sth-xwra-mas> και <http://epohi.gr/h-ellhnikh-gewrgia-kai-ta-mnhmonia>

5. **Ευάγγελος Νικολαΐδης: Ανάπτυξη: πέραν της επιλογής των κλάδων**

https://www.avgi.gr/politiki/185658_anaptyxi-peran-tis-epilogis-ton-kladon

6. **Σταύρος Αραχωβίτης:** Άλωση των συνεταιρισμών από τη Ν.Δ.
7. **Βαγγέλης Αποστόλου:** Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί οδηγούνται σε ιδιωτικά χέρια
8. **Ροίκος Θανόπουλος, Ιωσήφ Μπιζέλης, Πηνελόπη Μπεμπέλη,** Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών: «Η ανθρωπογενής γεωργική βιοποικιλότητα της Ελλάδας σε κίνδυνο»
9. **Γιώργος Παππάς** Πρόεδρος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας: «Καινοτομίες στην Αγροδιατροφή»
10. **Γιάννης Καραγιάννης:**

Συνέντευξη στο ΑΠΕ – ΜΠΕ για τα αίτια της πολύχρονης παθογένειας του αγροτικού ζητήματος στη χώρα μας <http://www.ioanniskaragiannis.com/1128-2/>

-Άρθρο στο περιοδικό ΕΠΙΚΑΙΡΑ: “Η ανάπτυξη έρχεται από την ελληνική γη”

11. **Μάκης Μπαλαούρας:** (στην ιστοσελίδα του: <https://makisbalaouras.gr>)

- Από γεωργίας άρξασθαι
- Πληττόμενοι αγρότες, όπως πατατοπαραγωγοί
- Τι θα κάνει ο ΣΥΡΙΖΑ στον αγροτικό τομέα (<http://www.sofokleousin.gr/archives/209561.html>)
- Μαύρες μέρες για τους αγρότες επιφυλάσσει η ΝΔ
- Τροπολογία Μπαλαούρα για αναγνώριση συντάξιμων ετών από ΟΓΑ σε μη αγρότες
- Τροπολογία Μπαλαούρα: «Ρύθμιση θεμάτων απασχόλησης παράτυπα διαμενόντων πολιτών τρίτων χωρών στην αγροτική οικονομία» (εργόσημο)
- Μπροστάρηδες της νέας εποχής, αγρότες και κτηνοτρόφοι της Ηλείας
- Χαιρετισμός στη συγκέντρωση των παραγωγών καρπουζιού
- Κτηνοτροφία: από μεγάλος ασθενής να γίνει δύναμη ανασυγκρότησης
- Κορινθιακή Σταφίδα: Αναδιάρθρωση καλλιεργειών ή αφανισμός της
- Αύξηση του ορίου χρέους των ασφαλισμένων του ΟΓΑ, από τα 4.000 ευρώ στα 000 προκειμένου να συνταξιοδοτηθούν
- Ελληνικό λάδι, από ευλογία, βραχνάς

12. **Μελέτες-άρθρα Πανεπιστημιακών Σχολών και Ινστιτούτων:**

Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών: <http://dspace.aua.gr/>

Σχολή Γεωπονίας, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σχολή Γεωπονικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

13. **Έντυπα αγροδιατροφικού συμπλέγματος:**

Agrenda-Agronews: www.agronews.gr

Agrocapital www.agrocapital.gr

“ΑγροΈκφραση” <http://www.agroekfrasi.gr/>

AGRO 24: www.agro24.gr

Αγρο Τύπος: www.agrotypos.gr

Γεωργική Ανάπτυξη: www.georgikianaptixi.gr

Ύπαιθρος Χώρα: www.ypaitiros.gr

Ευχαριστίες: Μέλη του Τμήματος Αγροτικής Πολιτικής ΣΥΡΙΖΑ Π.Σ. και ιδιαίτερα τους: Σταύρο Αραχωβίτη, Βαγγέλη Αποστόλου, Μήτσο Καρακώστα, Βαγγέλη Νικολαΐδη και Ροίκο Θανόπουλου, που μου υπέδειξαν απόψεις, διορθώσεις και εύρεση υλικού.

Copyright © www.makisbalaouras.gr

Μάκης Μπαλαούρας

- *πρώην Βουλευτής Ηλείας, Κεντρική Επιτροπή-ΣΥΡΙΖΑ, Πρόεδρος ΔΣ εφημερίδας «Η ΕΠΟΧΗ»*
- *(ΑΣΟΕΕ)- Master of Science στα Public Finance, Birkbeck University of London*